DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

TREŚĆ

MAJ — 1933

Nr. 5 (100)

Rok X

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

31.

Tydzień Dziecka.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26. IV. 1933 r. Nr. I. Pol. 1063/33.

Polski Komitet Opieki nad Dzieckiem (Warszawa — Jasna 11, tel. 249-55) organizuje wzorem lat ubiegłych — w okresie od 22 do 28 maja b. r. włącznie — „Tydzień Dziecka", poświęcony propagandzie wśród szerokich mas zdrowych zasad opieki i wychowania.

W związku z tem Ministerstwo zezwala, by nauczycielstwo w porozumieniu z komitetami miejscowemi „Tygodnia Dziecka" — zajęło się w powyższym okresie szerzeniem zasad racjonalnej opieki nad dzieckiem, w szczególności nad młodzieżą szkół powszechnych, szkół ćwiczeń przy seminarjach nauczycielskich oraz dwóch najniższych klas szkół średnich ogólnokształcących, bądź w formie pogadanek dla szerszej publiczności, bądź też — co Ministerstwo uważa za szczególnie pożądane — przez uwzględnianie danego zagadnienia przy organizowaniu imprez rozrywkowo-wychowawczych w okresie letnim.

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki.*

32.

O zakupach zagranicznych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28. III. 1933 r. Nr. I. Org. 1412/12/33.

I. Zakupy.

1. Nawiązując do okólnika Nr. 103 z dnia 17 czerwca 1932 r. (I. Org. 1412/2/32) o zakupach zagranicznych, zawierającego uchwałę Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 19 marca 1932 r. oraz instrukcję ogólną w sprawie zakupów zagranicznych, zawiadamiam, że:

a) na podstawie § 3. powyższej instrukcji ogólnej o zakupach zagranicznych p. Minister Przemysłu i Handlu decyzją z dnia 30 lipca 1932 r., Nr. PW-I-9/160, ustalił, iż

pomoce i środki naukowe pochodzenia zagranicznego, o których mowa w § 1, ust. 2, rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 22 lutego 1932 r. o postępowaniu celnem (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 105), nie podlegają przepisom wspomnianej instrukcji,

b) w myśl § 4 instrukcji p. Minister Przemysłu i Handlu we wskazanej wyżej decyzji orzekł, iż pomoce i środki naukowe, wyrabiane w całości lub w części z surowców lub półfabrykatów pochodzenia zagranicznego, mogą być uważane za przedmioty pochodzenia krajowego.

W związku z tem na zakup pomocy i środków naukowych pochodzenia zagranicznego, wymienionych w § 1, ust. 2, rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 22 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 105), nie jest wymagane zezwolenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

2. Przed uskutecznianiem zakupu pomocy i środków naukowych pochodzenia zagranicznego należy zwrócić uwagę na następujące okoliczności:

a) czy odnośne przedmioty nie są wytwarzane w kraju, co stwierdzić należy w Izbie Przemysłowo-Handlowej, właściwej dla danego okręgu; wykaz Izb, ich siedziby i okręgi, są podane w rozporządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 945) i z dnia 13 maja 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 440). Nadto na terenie województwa Śląskiego są czynne dwie Izby Przemysłowe: w Bielsku i w Katowicach,

b) czy są one istotnie niezbędne do nauki szkolnej,

c) czy zakup przedmiotu pochodzenia zagranicznego nie będzie wymagał w przyszłości dalszych zakupów poza krajem (np. zakupu nowych części aparatu w razie uszkodzenia go, zużywających się części dodatkowych i t. d.).

3. Dyrekcje i kierownictwa szkół, podległych władzom szkolnym II instancji, winny dokonywać zakupu pomocy i środków naukowych pochodzenia zagranicznego za uprzednią zgodą tych władz. W razie dokonania takiego zakupu bez uprzedniej zgody władzy szkolnej II instancji — należy odmawiać wydania zaświadczenia, stanowiącego podstawę do zwolnienia od cła (§ 1, ust. 2, lit. d), rozporządzenia z dnia 22 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 105).

4. Ponieważ wśród zakupywanych przez dyrekcje i kierownictwa szkół przedmiotów pochodzenia zagranicznego, poważną pozycję stanowią mikroskopy, zaznaczam, że wobec istnienia wytwórczości krajowej w tym zakresie, wystarczającej na potrzeby szkół średnich (Polskie Zakłady Optyczne, S. A. w Warszawie, ul. Grochowska 35), winny władze szkolne

II instancji poinformować o tem podległe im szkoły i zasadniczo nie udzielać zezwoleń na zakup, oraz zaświadczeń wymaganych przy zwalnianiu od cła mikroskopów pochodzenia zagranicznego.

Z tych samych względów nie należy zezwalać na zakup aparatów radjowych pochodzenia zagranicznego, gdyż produkcja krajowa jest zupełnie wystarczająca dla potrzeb szkolnych co do jakości wytwarzanych aparatów.

Należy również poinformować podległe szkoły, że Chemiczny Instytut Nadawczy uruchomił — przez swój Oddział p. n. „Centrala Dostaw Aparatury dla Laboratorjów i Przemysłu" — produkcję preparatów galwanotechnicznych, mogących w zupełności zastąpić preparaty pochodzenia zagranicznego. W związku z tem należy używać preparatów galwanotechnicznych wyłącznie pochodzenia krajowego i przy dokonywaniu zamówień zobowiązywać dostawców do stosowania ich przy wykonywaniu zamówienia (w myśl § 5 powołanej na początku instrukcji ogólnej w sprawie zakupów zagranicznych).

II. Przywóz.

1. Pozwolenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu na przywóz jest potrzebne tylko w wypadkach sprowadzania przedmiotów zakazanych do przywozu rozporządzeniem z dnia 10 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 113).

Pisma o pozwolenie na przywóz przedmiotów zakazanych do przywozu należy bezpośrednio kierować do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Departament Handlowy, wskazując dokładną nazwę towaru (przedmiotu), jego wagę, wartość, kraj, z którego pochodzi oraz urząd celny, który ma dokonać odprawy celnej.

2. O ile chodzi o przedmioty zakazane do przywozu rozporządzeniem z dnia 21 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 865), prolongowanem rozporządzeniem z dnia 19 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 955), w myśl lit f, § 4, rozporządzenia z 21 grudnia 1931 r. zwolnienie od cła na mocy rozporządzenia o taryfie celnej zwalnia jednocześnie od obowiązku uzyskiwania pozwolenia na przywóz.

3. Jeżeli chodzi o zwolnienie od cła maszyn i narzędzi rzemieślniczych, sprowadzanych przez szkoły zawodowe, to w myśl lit. d, p. 2. rozp. z dnia 22 lutego 1932 r. (Dz. U. Nr. 17, poz. 105), pozwolenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu nie jest potrzebne, natomiast Kuratorja Okręgów Szkolnych mogą wydawać szkołom zaświadczenia na przywóz tylko po uprzedniem porozumieniu się z Ministerstwem Przemysłu i Handlu. Pisma w tej sprawie winny Kuratorja Okręgów Szkolnych kierować do Ministerstwa Przemysłu i Handlu bezpośrednio.

III. Opłaty celne.

1. W myśl § 11, ust. 3, rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 marca 1930 r. o postępowaniu celnem (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 276) zwolnień od cła udzielają urzędy celne I klasy (wykaz urzędów celnych w Monitorze Polskim z dnia 29 sierpnia 1930 r. Nr. 199, poz. 283) we własnym zakresie na podstawie zaświadczeń władz, wymienionych w § 10, p. 7, tegoż rozporządzenia, w brzmieniu nadanem mu rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 22 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 105).

2. O zwolnienie od cła pomocy i środków naukowych należy zwracać się bezpośrednio do urzędu celnego, w którym ma być dokonana odprawa, przedkładając wymagane zaświadczenia władz szkolnych, a w przypadkach, gdy chodzi o przedmioty, zabronione do przywozu rozporządzeniem z dnia 10 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 113) — również zezwolenie na przywóz, wydane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

3. Spis korzystających ze zwolnienia od cła instytucyj naukowych i zakładów naukowo-badawczych, o których mowa w § 1, ust. 2 lit. c, rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 22 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 105), został ogłoszony w Monitorze Polskim z dnia 10 czerwca 1932 r. Nr. 131, poz. 162) i z dnia 20 stycznia 1933 r. Nr. 16, poz. 21 (uzupełnienie).

4. W zaświadczeniach na zwolnienie od cła, wystawianych przez te instytucje naukowe i zakłady naukowo-badawcze, oraz przez wyższe zakłady naukowe, winna być wyraźnie wymieniona urzędowa nazwa instytucji naukowej względnie zakładu naukowo-badawczego lub wyższego zakładu naukowego (a nie nazwy poszczególnych laboratorjów, pracowni i t. p.), gdyż urzędy celne nie posiadają dostatecznych informacyj, jakie laboratorja, względnie pracownie. wchodzą w skład wyższych zakładów naukowych oraz instytucyj naukowych, które według wyżej podanego rozporządzenia Ministra Skarbu są uprawnione do korzystania ze zwolnienia od cła.

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki.*

33.

Ankieta w sprawie zabaw i gier ruchowych tradycyjnych w Polsce.

Zarządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 kwietnia 1933 r. Nr. I. WF. 1410/33.

Na prośbę Rady Naukowej Wychowania Fizycznego Ministerstwo zarządza przeprowadzenie dla celów naukowych

ankiety w szkołach w sprawie zabaw i gier tradycyjnych w Polsce.

Cel ankiety: 1) wykrycie źródeł powstania zabaw i gier i dróg ich wędrówek w ciągu wieków ubiegłych ze szczególnem uwzględnieniem elementów polskich, 2) uzupełnienie zasobu ćwiczeń cielesnych materjałem rodzimym, udoskonalenie tego materjału i wskrzeszenie zdrowych tradycyj regjonalnych.

Zasięg ankiety. Ankieta obejmie w obrębie szkolnictwa wszystkie lub wybrane szkoły wszelkich typów na całym obszarze Rzeczypospolitej lub na obszarze poszczególnych okręgów szkolnych według planu i w terminach, określonych przez Radę Naukową Wychowania Fizycznego w ciągu roku szkolnego 1932/33 i 1933/34.

Udział szkół i uczniów w ankiecie. W określonych przez Radę Naukową Wychowania Fizycznego terminach każda klasa danej szkoły odbędzie dwa zadania szkolne na wymienione niżej tematy:

Zadanie I. 1) Jak nazywają się zabawy i gry, których nauczyłeś (aś) się nie od nauczyciela (ki), lecz od kolegów (żanek) lub rodzeństwa? 2) Gdzie się ich nauczyłeś (aś) (miejscowość, powiat). 3) Które z tych zabaw i gier najbardziej lubiłeś i dlaczego?

Zadanie II. Opisz zabawę (grę) w .... (według pytań, zawartych w arkuszu ankietowym).

Zadanie II piszą ci uczniowie, którzy przy zadaniu pierwszem wymienili zabawy i gry, zasługujące na opis.

Przeprowadzenie ankiety dyrektorzy (kierownicy) szkół powierzać będą nauczycielom ćwiczeń cielesnych, ewentualnie nauczycielom innych przedmiotów, którzy ujawnią specjalne zainteresowanie naukowym celem ankiety.

Stroną techniczną organizacji ankiety, w szczególności rozesłaniem do szkół kwestjonarjuszy, instrukcyj i zebraniem odpowiedzi zajmie się Sekretarjat Rady Naukowej Wychowania Fizycznego (Warszawa, ul. Myśliwiecka 3/5), który zwracać się będzie w sprawie przeprowadzenia ankiety bezpośrednio do dyrekcyj szkół względnie inspektorów szkolnych.

Ze względu na naukowy cel ankiety i jej duże znaczenie dla rozszerzenia wiedzy o polskich grach Ministerstwo poleca dyrekcjom i kierownictwom szkół oraz nauczycielstwu udzielenie poparcia Radzie Naukowej Wychowania Fizycznego w przeprowadzeniu podjętej pracy.

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki.*

34.

W sprawie popierania prac Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 8 kwietnia 1933 r. Nr. I. Org. 1123/5/33.

W związku z działalnością Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, w zakresie normalizacji wytworów przemysłowych oraz ich dostaw zarządzam, by podległe władze, urzędy i instytucje przy zakupie — zwłaszcza większych ilości wytworów przemysłowych, żądały dostarczania wytworów znormalizowanych, t. j. odpowiadających warunkom technicznym, określonym przez Polski Komitet Normalizacyjny i stosowały przepisy odbiorcze, opracowane przez ten Komitet.

Przy rozpisywaniu konkursów na dostawę wytworów przemysłowych należy zaznaczać, że pierwszeństwo w otrzymaniu zamówienia przy równych ofertach mieć będzie firma, która: 1) przedstawi zaświadczenie o finansowem popieraniu prac Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, 2) oferować będzie wyroby znormalizowane.

W związku z tem przypominam nadal aktualne, a opierające się na uchwale Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 7 września 1927 r. — zarządzenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6 maja 1928 r., Nr. 0 Prez. 2988/28, w sprawie poparcia prac Komitetu Normalizacyjnego przy dostawach rządowych, zawierające następujące postanowienia:

1) aby przy wszelkich dostawach rządowych, z wyjątkiem dostaw produktów rolnych, dawano pierwszeństwo, przy równych ofertach, tym firmom, które materjalnie popierają prace Polskiego Komitetu Normalizacyjnego i które ubiegając się o dostawy rządowe, będą mogły wykazać się odpowiedniem zaświadczeniem Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, oraz

2) aby przy wezwaniu do konkurencji, w myśl powyższej klauzuli, czynić zastrzeżenie, iż firmy pragnące korzystać z przewidzianego tą klauzulą pierwszeństwa, winny złożyć wraz z ofertą zaświadczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego o popieraniu jego prac.

Nadmienia się, iż zaświadczenia takie Komitet Normalizacyjny wydawać będzie z ważnością na jeden rok kalendarzowy.

Postępowanie w myśl powyższych wskazówek przyczyni się do rychlejszego unormowania wytwórczości krajowej.

Normy Polskiego Komitetu Normalizacyjnego można nabywać w biurze tego Komitetu, Warszawa, Elektoralna 2.

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki.*

35.

Egzaminy na nauczycieli szkół średnich według rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 68).

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 5 maja 1933 r. Nr. II-7045/33.

Zawiadamiam, iż Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 29 kwietnia 1933 r. Nr. II. S-4111/33 ustaliło końcowy termin dopuszczania kandydatów do egzaminu naukowego lub pedagogicznego według rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1923 r., oznaczony w okólniku Ministerstwa Nr. 147 z dnia 4 października 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 79) na dzień 1 marca 1933 r. — na dzień 31 grudnia 1933 r.

Podania wniesione po tym terminie bezwarunkowo nie będą uwzględniane.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

36.

Wakacyjne Kursy wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i średnich szkół zawodowych w r. 1933.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 5 maja 1933 r. Nr. II-7043/33.

Ministerstwo organizuje w okresie letnim bieżącego roku dwa wakacyjne kursy wychowania fizycznego dla nauczycieli i nauczycielek ćwiczeń cielesnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i średnich szkół zawodowych.

Kursy odbędą się w państwowem seminarjum nauczycielskiem męskiem w Wągrowcu w wojew. poznańskiem, w następujących terminach:

A. *Kurs dla nauczycielek* — w czasie od 19 czerwca do 9 lipca włącznie;

B. *Kurs dla nauczycieli* — w czasie od 10—30 lipca włącznie.

Kierownikami naukowo-organizacyjnymi będą:

A. na kursie dla nauczycielek — okr. wizyt. szkół Helena Olszewska;

B. na kursie dla nauczycieli — okr. wizyt. szkół Walerjan Sikorski.

Temat zasadniczy kursów: realizacja programu ćwiczeń cielesnych w gimnazjum.

PROGRAM KURSÓW:

1. Gimnastyka metodyczna: zasób materjału ćwiczebnego dla uczniów względnie uczenic gimnazjów (wiek 13—16 lat)	18 godzin
ćwiczenia praktyczne	14 „
2. Gry drużynowe — metodyka, zasób gier . . .	18 „
3. Pływanie jako usprawnienie i metod. nauczania	18 „
4. Wioślarstwo — opanowanie wiosłowania na łodziach zwykłych i kajakach	18 „
5. Ćwiczenia polowe: metodyka i zasób ćwiczeń łącznie z wycieczkami	25 „
Ponadto wykłady: 1) wytyczne nowego ustroju i organizacji szkolnictwa	3 „
2) zagadnienia z psychologji pedagogicznej .	4 „

Lektura przygotowawcza:

Prof. dr. E. Piasecki: Teorja wychowania fizycznego;
W. Sikorski: Gimnastyka (cz. I i II);
J. G. Thulin: Atlas gimnastyczny;
ponadto dla nauczycielek: Elli Björksten: Gimnastyka kobiet część I.

Warunki pomieszczenia i utrzymania na kursach:

Internat i utrzymanie na miejscu w budynku państwowego seminarjum nauczycielskiego.

Uczestnicy (czki) kursu winni przywieźć ze sobą koc i bieliznę pościelową oraz strój ćwiczebny i kąpielowy.

Przy zapisywaniu się na kurs wpisowego wpłacać nie należy, natomiast w dniu przybycia uczestnicy wpłacą tytułem wpisowego i na koszt utrzymania po 60 zł na ręce kierownika administracyjnego kursu.

Kursy korzystać będą z pomocy państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (zasiłek na wyżywienie i rozkazy wyjazdu na przejazdy grupowe).

Koszty przejazdu koleją do miejsca kursu i zpowrotem pokrywają uczestnicy kursów z własnych funduszów. Z wojskowego rozkazu wyjazdu, uprawniającego do przejazdów za opłatą biletu jazdy według taryfy wojskowej, będą mogli korzystać uczestnicy kursów tylko przy przejazdach grupowych (od 8 osób wzwyż). W celu umożliwienia korzystania z tych przejazdów należy dążyć do wysyłania uczestników zbiorowo z pewnej stacji, do której dojeżdżają na zasadzie przysługujących im zniżek 50 proc.

Po informacje i z zapisami zwracać się należy: *nauczy-*

cielki — do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego — Warszawa — Bagatela Nr. 12; *nauczyciele* — do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego — Poznań.

Termin zapisów do dnia 5 czerwca 1933 r.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

37.

W sprawie planu obozów letnich P. W. i W. F.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 21 kwietnia 1933 r. Nr. II. WF. 5236/33.

Do wszystkich Szkół Średnich państwowych i prywatnych, Zakładów Kształcenia Nauczycieli i Szkół Zawodowych.

W związku z pismami Państwowego Urzędu W. F. i P. W. z dnia 9. III. 1933 Nr. 253/i/Wojsk. i Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. w Lublinie z dnia 27. III. 1933 r. Nr. 893/Org. PW. — zawiadamiam, iż tegoroczna akcja obozowa D. O. K. II. w Lublinie, dotycząca organizacji obozów letnich P. W. i W. F. została ujęta w następujący plan:

1) Okręgowy Urząd W. F. i P. W. organizuje obóz letni P. W. dla hufców szkolnych szkół średnich w Kowlu, Łucku i Włodzimierzu, na zakończenie przeszkolenia II stop. p. w. w Wólce Profeckiej w czasie od 21. VI. do 30. VI. 1933 r.;

2) Dla młodzieży szkolnej z m. Dubna i Równego — obóz w okolicach miasta Równego (przypuszczalnie w Gródku), w czasie od 16.VI. — 25. VI.;

3) Wobec tego, że w roku bieżącym poza wspomnianemi wyżej obozami — innych obozów na zakończenie IIst. p. w. nie przewidziano, Dyrekcje szkół winny zgłosić cały stan liczebny hufców p. w. szkoły starszych — do obozów, które są koniecznym warunkiem do uzyskania II st. p. w.

Równocześnie nadmieniam, że członkowie p. w. którzy nie odbyli obozów na zakończenie II st. p. w. — w myśl obowiązujących instrukcyj figurują w ewidencji personalnej i wyszkoleniowej p. w. jako „przerwali pracę w p. w.“, następnie jako „wystąpili z p. w.“, czyli całokształt zakresu prac p. w. w odniesieniu do tych starszych junaków nie byłby wyczerpany, gdy chodzi o praktyczne przerobienie nabytego materjału teoretycznego, zapoznanie młodzieży z warunkami życia w polu, oraz podniesienie sprawności fizycznej i zdrowotności młodzieży.

4) Warunkiem przyjęcia do obozów hufców szkolnych jest:

a) posiadanie zaświadczenia I stopnia p. w. i pełny rok pracy w II stopniu p. w.,

b) dobry stan zdrowia, stwierdzony przez lekarza,

c) zgoda Dyrekcji szkoły,

5) Uczestnicy obozów są w roku bieżącym zwolnieni z dopłat na polepszenie wyżywienia;

6) Uczestnicy obozów zgłaszają się na miejsce założenia obozów w przeddzień rozpoczęcia zajęć obozowych, według planu, który zostanie podany do wiadomości dodatkowo. Jednocześnie podaję do wiadomości, iż ogólny plan obozów D. O. K. II w bieżącym roku przewiduje ponadto:

a) *Obóz kajakowy — wędrowny dla 25 uczestników w czasie od 4 do 24 lipca.*

Warunkiem przyjęcia jest posiadanie świadectwa II stopnia P. W., własny kajak na 2 lub 1 osobę, względnie kajak, dostarczony przez klub lub Stowarzyszenie; zezwolenie rodzidziców lub opiekunów.

b) *Obóz elektrotechniczny — dla uczniów niższych szkół technicznych i rzemieślniczych.*

c) *Obóz radjotelegraficzny dla uczniów szkół średnich technicznych i krótkofalowców.*

d) *Obóz geograficzny dla uczniów Państwowej Szkoły Technicznej.*

Warunki przyjęcia jak w punkcie 4.

Wszelkich informacyj w związku z obozami udzielają Komendanci obwodowi p. w. Terminy obozów i miejsca zostaną podane później.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

38.

W sprawie VI Ogólnopolskiego Zjazdu Nauczycieli Geografji.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 21 kwietnia 1933 r. Nr. II-5712/33.

Do Dyrekcyj Szkół Średnich Ogólnokształcących i Seminarjów Nauczycielskich:

Komitet Organizacyjny Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografji organizuje w dniach od 4 do 6 czerwca b. r. w Warszawie VI Ogólnopolski Zjazd nauczycieli geografji.

Przedmiotem obrad Zjazdu będą najbardziej aktualne zagadnienia naukowe i dydaktyczne, przedewszystkiem związane z programem nauczania geografji w szkołach.

Celem umożliwienia nauczycielom geografji wzięcia udziału w Zjeździe upoważniam Dyrekcje Szkół do udzielenia im urlopów na dzień 3 i 6 czerwca br.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

39.

W sprawie Zjazdu nauczycieli śpiewu i muzyki w Wilnie.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 27 kwietnia 1933 r. Nr. II-6619/33.

Do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcyj Państwowych i Prywatnych Szkół Średnich ogólnokształcących i Seminarjów Nauczycielskich.

W dniach od 2 do 4 czerwca b. r. odbędzie się w Wilnie Zjazd nauczycieli śpiewu i muzyki z całej Polski, zorganizowany przez „Stowarzyszenie Nauczycieli Muzyki i Śpiewu w szkołach państwowych i prywatnych (z siedzibą w Warszawie)". Celem Zjazdu będzie pogłębienie wiedzy metodycznej i zapoznanie z nowym programem nauczania muzyki.

Program Zjazdu obejmie referaty: K. Hławiczki („Nowy program nauki śpiewu"), B. Borowej („Wyniki testowania dzieci polskich"), Br. Gawrońskiej („Akcja śpiewacza na terenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego"), audycję muzyczną dla szkół powszechnych, koncert chórów i orkiestr szkolnych, koncert symfoniczny, koncert okręgowego chóru nauczycielskiego, lekcje pokazowe i t. d.

Otwarcie Zjazdu nastąpi w dniu 2 czerwca (piątek) o godz. 9-ej w gmachu Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego (ul. Wolana).

Zgłoszenia uczestników w Zjeździe przyjmuje p. instr. Br. Gawrońska, Wilno, ul. Mickiewicza 19 m. 28.

W związku z powyższem Kuratorjum upoważnia P. P. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcje państwowych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich do udzielenia urlopów na czas Zjazdu tym nauczycielom, którzy mają zamiar wziąć udział w Zjeździe.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

40.

W sprawie Międzynarodowego kongresu historyków w Warszawie i Krakowie.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dn. 1 maja 1933 r. Nr. II. 6609/33.

Do Dyrekcyj Państwowych Szkół Średnich ogólnokształcących i Seminarjów Nauczycielskich.

W czasie od 21 do 29 sierpnia 1933 r. odbędzie się w Warszawie i Krakowie Międzynarodowy Kongres Historyków.

Z powodu dużego zainteresowania Kongresem wśród hi-

storyków polskich, upoważniam Dyrekcje, na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12. IV. 1933 r. Nr. II. S. 3154/33 do udzielania urlopu tym nauczycielom historji, którzy będą chcieli wziąć udział w Kongresie i wykażą się legitymacją zjazdową, na czas od 20 do 27 sierpnia 1933 r.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

41.

Zalecenie współdziałania z Towarzystwem Pomocy Dzieciom i Młodzieży Polskiej w Niemczech.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 29. kwietnia 1933 r. Nr. O-6567/33.

Towarzystwo Pomocy Dzieciom i Młodzieży Polskiej w Niemczech, istniejące od roku 1927, organizuje corocznie kolonje letnie dla dzieci polskich z Niemiec, kursy różnego rodzaju, wycieczki do Polski, zakłada bibljoteki i t. d. Dotychczas Towarzystwo nie posiadało swej sieci organizacyjnej; obecnie zaś w związku z koniecznością rozszerzenia opieki nad dziećmi i młodzieżą polską w Niemczech i co za tem idzie zwiększenia wydatków na ten cel, — Towarzystwo zamierza przystąpić do organizowania swych Komitetów wojewódzkich i powiatowych, któreby miały za zadanie propagowanie werbunku członków wspierających Towarzystwo, opłacających składkę roczną w wysokości 1 złotego.

W związku z powyższem i na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 14 kwietnia 1933 r. Nr. I. Pol. 1294/33 zwracam uwagę na godną poparcia działalność Towarzystwa i zachęcam P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcje Szkół i Nauczycielstwo do wzięcia czynnego udziału w mających powstać Komitetach wojewódzkich i powiatowych wspomnianego Towarzystwa.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

42.

O Państwowej Odznace Sportowej.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 27. kwietnia 1933 r. N. OWF-6944/33.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa z dnia 15. XII. 1930 r. (Monitor Polski Nr. 9 z r. 1931, poz. 6) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27. VI. 1930 r. Monitor Polski Nr. 169, poz. 255 i Regulaminu o Państwowej Odznace Sportowej — wydanego przez Państwowy Urząd W. F. i P. W. z dnia 1 maja 1932 r. powiadamiam, iż:

1) prawo organizowania okresowych prób sprawności fizycznej dla uczniów i uczenic i nauczycieli (lek) przysługuje Dyrektorom Państw. Szkół Średnich ogólnokształcących, Seminarjów Nauczyc., szkół zawodowych i prywatnych zakładów naukowych o typie powyższym, a posiadającym prawa szkół państwowych;

2) W związku z powyższem proszę Dyrekcje o zapoznanie się z wyszczególnionemi w tytule powyższym rozporządzeniami (Wydawnictwo Gł. Ks. Wojsk. W/wa 1932 Bibljot. Sport. N. 19 — wydanie III. Państwowa Odznaka Sportowa) i zwrócenie szczególniejszej uwagi na § 1, § 3, § 6, § 9, § 19, rozporządzenia Min. Spr. Wojsk. z dnia 15. XII. 1930 r. oraz § 3, 4, 8 — Rozdziału II; § 14 — Rozdz. IV; § 25 — Rozdz. V Regulaminu P. O. S. z dnia 1 maja 1932 r.

3) Na podstawie § 8 Rozdz. II Regulaminu P. O. S. z dnia 1 maja 1932 r. wyznaczam Pana Śliwińskiego Walerjana Jaremiego, Okręgowego Instruktora W. F. Kurat. Okręgu Szkoln. Łuckiego jako swego delegata do Komisyj prób, organizowanych przez Dyrekcje na terenie swych szkół w Okręgu, celem kontroli i sprawdzania przebiegu prób.

4) Każdorazowo — powiadomią Dyrekcje Szkoły Kuratorjum o organizowaniu próby o P. O. S.

5) Ponadto przypominam okólnik Kuratorjum w tej sprawie z dnia 4. XI. 1932 r. Nr. OWF. 11998/332 (Dz. Urz. Kurat. O. S. Łuck. Nr. 10/94), poz. 114.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

43.

Poradnik w sprawach nauczania i wychowania.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 22 kwietnia 1933 r Nr. II-6230/33.

Kuratorjum zawiadamia, iż ukazały się numery 7 i 10 „Poradnika“ w sprawie nauczania i wychowania oraz administracji w szkołach średnich ogólnokształcących.

Nr. 7 poświęcony jest organizacji pracowni, pomocom naukowym oraz bibljografji w zakresie geografji. Numer 10 obejmuje wskazania w sprawie przeprowadzania egzaminów dojrzałości w szkołach średnich ogólnokształcących.

PP. Dyrektorowie i Nauczyciele powinni zaznajomić się z temi zeszytami „Poradnika“, w szczególności zaś z treścią numeru 10, która powinna być omówiona na specjalnie w tym celu zwołanem posiedzeniu Rady Pedagogicznej.

Zechcą P. P. Dyrektorowie dołożyć starań, by nauczyciele zaznajamiali się z treścią wszystkich numerów Poradnika.

Zwraca się przytem uwagę na Komunikat Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 21. IX. 1929 r. Nr. II. 24377/29 (Dz. U. M. z r. 1929 Nr. 11, poz. 157).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

44.

W sprawie tępienia ostu.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 2 maja 1933 r. Nr. I-6564/33.

W związku z rozporządzeniem Ministerstwa Rolnictwa z dnia 27. III. 1931 r. o tępieniu ostu (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 363) zostanie na terenie całego Województwa Wołyńskiego przeprowadzona również i w roku bieżącym wzmożona akcja tępienie ostu. Ze względu na wyjątkowe znaczenie, jakie ma dla ludności rolniczej prowadzona akcja, uważam za wskazany udział w niej również i nauczycielstwa szkół powszechnych.

Udział ten w roku bieżącym powinien się wyrazić w formie:

1) propagandy wśród ludności i młodzieży szkolnej konieczności tępienia ostu i

2) zorganizowania wśród dziatwy szkolnej akcji niszczenia chwastów.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

45.

Zatrudnienie praktykantów w publicznych szkołach powszechnych w 1933/34 roku szkolnym.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szk. Łuckiego z dnia 8. V. 1933 r. Nr. I-6653/33.

Na podstawie okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7. III. 1933 r. Nr. II. P-680/33, (Dz. Urz. Ministerstwa Nr. 2, poz. 38) w nowym 1933/34 roku szkolnym będą zatrudnieni w charakterze bezpłatnych praktykantów w publicznych szkołach powszechnych na Wołyniu pozostający bez zajęcia kwalifikowani kandydaci na nauczycieli szkół powszechnych, jak również tegoroczni abiturjenci zakładów kształcenia nauczycieli.

Zatrudnienie nastąpi na zasadach, podanych w przytoczonym wyżej okólniku Ministerstwa.

Praktykanci będą mogli być zatrudnieni tylko w pewnych szkołach. Ponieważ zarządzenie Ministerstwa zezwala na zatrudnienie praktykantów tylko w tych miejscach, o które kandydat prosi, dla ułatwienia obustronnego podaję do wiadomości

wykaz miejscowości, w których zezwalam na zorganizowanie praktyki.

P. P. Dyrektorzy zakładów kształcenia nauczycieli winni podać to do wiadomości abiturjentom zakładu i pouczyć ich, że — wnosząc podanie o nadanie stanowisk nauczycielskich, winni wymienić parę miejscowości, w których w razie zatrudnienia praktykant miałby zapewnioną podstawę swego utrzymania. W podaniu podstawa utrzymania winna być wyraźnie określona (rodzice, rodzina i t. p.).

Ten sam obowiązek spoczywa na P. P. Inspektorach w odniesieniu do zgłaszających się kandydatów.

Kandydatów należy poinformować, że w bież. roku prawdopodobnie nie będzie wolnych miejsc nauczycieli etatowych, czy kontraktowych dla nowozgłaszających się, miejsca te bowiem będą oddane przedewszystkiem nauczycielom, zatrudnionym już w ub. roku szkolnym.

Podania winni wnosić kandydaci możliwie najwcześniej za pośrednictwem Dyrekcyj zakładów kształcenia nauczycieli. P. P. Dyrektorzy po dołączeniu Swej opinji o kandydatach winni niezwłocznie przesłać podania do Kuratorjum.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

WYKAZ MIEJSCOWOŚCI (SZKÓŁ),

w których będzie zorganizowana bezpłatna praktyka dla kandydatów stanu nauczycielskiego.

Powiat	Miejscowość	Stop. org. szkoły	Język nauczania	Liczba miejsc dla praktykantów
DUBNO	Dubno	7-kl.	polski	3
Dubno	Młynów	7 „	polski i j. ruski jako przedmiot	1
„	Werba	7 „	polski i j. ruski jako przedmiot	1
„	Kozin	7 „	polski i ruski	1
„	Warkowicze	4 „	polski i ruski	1
„	Boremel	6 „	polski i ruski	1
„	Radziwiłłów	7 „	polski i ruski jako przedmiot	1
HOROCHÓW	Horochów	7-kl.	polski i ruski jako przedmiot	2
„	Beresteczko	7 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Drużkopol	7 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Łokacze	6 „	polski	1
„	Oździutycze	4 „	polski	1
„	Kisielin	3 „	polski	1
„	Myśliny	5 „	polski i ruski	1

Powiat	Miejscowość	Stop. org. szkoły	Język nauczania	Liczba miejsc dla praktykantów
KOSTOPOL	Berezne	7-kl.	polski	1
„	Hołubne	7 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Derażne	7 „	polski i ruski	1
„	Kostopol	7 „	polski i ruski jako przedmiot	2
„	Bystrzyce	4 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Ludwipol	7 „	polski	1
„	Huta Stepańska	4 „	polski	1
„	Stepań	7 „	polski i ruski	1
KOWEL	Hołoby	7-kl.	polski	1
„	Kowel	7 „	polski	5
„	Maciejów	7 „	polski	1
„	Maniewicze	7 „	polski	1
„	Mielnica	7 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Niesuchojeże	7 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Różyn	7 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Turzysk	7 „	polski, ruski	1
„	Ratno	6 „	polski	1
„	Stare Koszary	5 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Kupiczów	4 „	polski	1
KRZEMIENIEC	Matwiejowce	4-kl.	polski i ruski	1
„	Krzemieniec	7 „	polski	2
„	Rydoml	4 „	polski z ruskim jako przedmiot	1
„	Oleksiniec St.	7 „	polski i ruski	1
„	Poczajów	7 „	polski i ruski	1
„	Szumsk	7 „	polski z ruskim jako przedmiot	1
„	Wyszogródek	7 „	polski z ruskim jako przedmiot	1
„	Wiśniowiec Nowy	7 „	polski z ruskim jako przedmiot	1
LUBOML	Jagodzin-Rymacze	7-kl.	polski	1
„	Luboml	7 „	polski	2
„	Opalin	4 „	polski	1
„	Szack	4 „	polski	1
„	Hołowno	4 „	polski, ruski jako przedmiot	1
ŁUCK	Łuck	7-kl.	polski	3
„	Rożyszcze	7 „	polski	1
„	Kiwerce	7 „	polski	1
„	Ołyka	7 „	polski i ruski	1
„	Torczyn	7 „	polski i ruski	1
„	Kołki	7 „	polski	1
„	Cumań	7 „	polski i ruski	1
„	Chorochoryn	7 „	polski	1
„	Nieświcz	5 „	polski	1
„	Czartorysk	5 „	polski i ruski	1
„	Trościaniec	3 „	polski i ruski	1

Powiat	Miejscowość	Stop. org. szkoły	Język nauczania	Liczba miejsc dla praktykantów
RÓWNE	Korzec	7-kl.	polski	2
„	Międzyrzec	7 „	polski i ruski	1
„	Tuczyn	7 „	polski	2
„	Aleksandrja	7 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Bądowy Kąt	6 „	polski i ruski	1
„	Glińsk	6 „	polski, ruski i czeski przedmiot	1
„	Żytyń Cukrownia	7 „	polski	1
„	Klewań	7 „	polski	1
„	Kustyń	5 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Szpanów	5 „	polski i ruski	1
„	Równe	7 „	polski	4
„	Nowożuków	4 „	polski i ruski	1
WŁODZIMIERZ	Włodzimierz	7-kl.	polski, ruski nadobowiązk.	4
„	Uściług	7 „	polski	1
„	Poryck	7 „	polski	1
„	Stężarzyce	5 „	polski	1
„	Swojczów	4 „	polski, ruski nadobowiązk.	1
„	Chotiaczów	3 „	polski, ruski jako przedmiot	1
„	Sielec	3 „	polski, ruski nadobowiązk.	1
„	Barbarówka	3 „	polski, ruski nadobowiązk.	1
SARNY	Sarny	7-kl.	polski	2
„	Rokitno m.	7 „	polski	1
„	Dąbrowica miasto	7 „	polski	1
ZDOŁBUNÓW	Wierzchów	4-kl.	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Boałoszów	6 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Międzyrzecz	5 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Chorów	5 „	polski i ruski jako przedmiot	1
„	Dermań	7 „	polski i ruski	1
„	Mizocz	7 „	polski	1
„	Zdołbica	7 „	polski i ruski	3
„	Zdołbunów	7 „	polski i ruski jako przedmiot	3
„	Ostróg	7 „	polski i ruski jako przedmiot	3

KOMUNIKATY.

Uzupełnienie składu Państw. Kom. Egz. dla naucz. szk. powsz.

Na podstawie § 3 rozporządzenia Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 14. XII. 1928 r., zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3 z r. 1929), Pan Kurator uzupełnił skład Państw. Kom. Egzaminacyjnych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych przez powołanie następujących członków:

do rejonu I (powiat Równe i Kostopol):

1) PP. Józefa Schitllera, zastępcy Inspektora Szkolnego w Równem i 2) Andrzeja Wiwczaruka, kierownika 7 kl. publicz. szkoły powszechnej Nr. 7 w Równem.

do rejonu III (powiat łucki):

1) PP. Greli Jana, zastępcy Insp. Szkolnego w Łucku, 2) Dreslera Józefa, kierownika 7 kl. publ. szk. powszech. w Kołkach, powiatu łuckiego i 3) Władysława Zubka, p. o. kierownika 7 kl. publ. szk. powsz. w Cumaniu, powiatu łuckiego.

do rejonu IV (powiat Krzemieniec):

P. Bronisława Robaka, Inspektora Szkolnego w Krzemieńcu w charakterze zastępcy Prezesa Państwowej Kom. Egzam. w Krzemieńcu.

do rejonu VI (powiat Kowel i Luboml):

1) PP. Kędzierskiego Władysława, p. o. kierown. 7 kl. publ. szk. powsz. Nr. 7 w Kowlu, 2) Józefa Czekajowskiego, kierown. 7 kl. publ. szk. powsz. w Lubomlu i 3) Józefa Jeża, naucz. 2 kl. publ. szkoły powszech. w Woli Ostrowieckiej powiatu lubomelskiego.

Kurs harcerski dla nauczycielek szkół powszechnych i średnich.

Główna Kwatera Żeńska Związku Harcerstwa Polskiego w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w czasie od dnia 19 czerwca do dnia 15 lipca 1933 r. włącznie 4 tygodniowy kurs harcerski

dla nauczycielek szkół powszechnych i średnich w Runowie Kraińskim (wojew. poznańskie — stacja kolej na miejscu) pod kierownictwem naczelnej inspektorki harcerstwa.

W kursie mogą wziąć udział zarówno te nauczycielki, które w harcerstwie już pracowały, jak i te, które do pracy harcerskiej zamierzają przystąpić. Program kursu obejmuje zaznajomienie uczestniczek z harcerstwem i jego metodami oraz wyszkolenie praktyczne w zakresie wymagań dla drużynowych.

Opłata za kurs i całkowite utrzymanie wynosi 70 zł., z których 20 zł. należy przesłać przy zgłoszeniu, resztę (50 zł.) wpłacić w dniu przybycia na kurs. Zgłoszenia należy przesłać do dnia 1 czerwca r. b. do Głównej Kwatery Żeńskiej Z. H. P. — Warszawa, Myśliwiecka 3/5.

W zgłoszeniach należy:

1. podać imię, nazwisko, wiek, wyznanie, adres szkoły, w której pracuje (specjalność), swój dotychczasowy stosunek do harcerstwa — jeżeli była, czy jest harcerką, podać krótki przebieg służby,

2. załączyć zobowiązanie przestrzegania regulaminu i zarządzeń kierownictwa kursu i świadectwo lekarskie.

Kurs mieści się zasadniczo pod dachem — obozowanie pod namiotami trwa od 7—10 dni.

Ekwipunek osobisty uczestniczki kursu jest następujący: plecak, bielizna osobista, 2 prześcieradła, poszewka na siano, siennik, 2 koce, kostjum gimnastyczny i kąpielowy, sukienka szara (płócienny mundur harcerski), beret szary, wygodne obuwie, przybory toaletowe, przybory do szycia, przybory do pisania (blok, ołówek), przybory do jedzenia (menażka albo 2 talerze, kubek, widelec, nóż, łyżka, łyżeczka), ściereczka do naczynia, świeca, zapałki, pięć metrów sznurka, kawałek drutu. Pożądane: latarka elektryczna, nóż skautowy, gwizdek, kompas, piłka, mały instrument muzyczny, aparat fotograficzny, płaszcz nieprzemakalny, pantofle kąpielowe gumowe.

Pożądane jest zapoznanie się przed przybyciem do obozu z następującemi książkami: Dr. Wł. Szczygieł „Harcerskie obozy nauczycielskie", Piasecki „Harce młodzieży polskiej", Phillips „System zastępowy", Kamiński „Antek Cwaniak", „W gromadzie zuchów" — praca zbiorowa pod redakcją J. Zwolakowskiej, oraz jedną z książek traktujących o wychowaniu (Bovet'a, Claperede'a, Jeleńskiej i t. p.).

Komunikat w sprawie wakacyjnych kursów harcerskich dla nauczycieli i nauczycielek szkół średnich.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w czasie od 1 do 26 lipca następujące waka-

cyjne kursy harcerskie dla nauczycieli i nauczycielek szkół średnich, opiekunów drużyn harcerskich:

a) Kurs dla nauczycieli w okolicy Muszyny, pow. Nowy Sącz — (kurs w obozie pod namiotami). Kierownik kursu: Dr. Władysław Szczygieł,

b) Kurs dla nauczycielek w Dąbkach na Pomorzu. Kierowniczka: p. Marja Krynicka.

Program kursu obejmie zaznajomienie uczestników(iczek):

a) z psychologicznemi podstawami harcerstwa i jego pedagogicznemi wartościami z uwzględnieniem zastosowania metod harcerskich w ogólnem wychowaniu szkolnem;

b) z obozownictwem, prowadzeniem wycieczek i typowemi ćwiczeniami skautowemi;

c) z prowadzeniem drużyny harcerskiej w szkole średniej.

Po informacje i z zapisami zwracać się należy:

nauczyciele — do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego;

nauczycielki — do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł., które wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego względnie Lwowskiego.

Uczestnicy (iczki) Kursu otrzymują pełne utrzymanie za cenę 70 zł., płatnych przy zgłoszeniu się w obozie (na kursie).

Termin zapisu upływa z dniem 1 czerwca b. r.

Przy zgłoszeniu należy podać: imię i nazwisko, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe, dane o tem, czy pracował lub pracuje w harcerstwie, zwłaszcza, czy pełni obowiązki opiekuna drużyny, poza tem załączyć należy deklarację, iż zobowiązuje się przybyć punktualnie na kurs, poddać się regulaminowi kursu, wpłacić kwotę 70 zł. w pierwszym dniu kursu tytułem zwrotu kosztów utrzymania i przywieźć ze sobą wymagane wyekwipowanie.

Do wyekwipowania należy: koc, siennik, prześcieradła na łóżko i pod koc, bielizna osobista, przybory toaletowe i do czyszczenia, plecak, pantofle, kostjum gimnastyczny lub lekkoatletyczny, kostjum kąpielowy, koszula barwy khaki i spodenki harcerskie dla mężczyzn, sukienka szara i beret dla kobiet, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Kandydaci (atki), przyjęci (ęte) na Kurs, otrzymają informacje oraz wskazówki w sprawie przejazdu. Koszty przejazdu ponoszą uczestnicy; z wojskowych rozkazów wyjazdu, uprawniających do opłaty biletu jazdy według taryfy wojskowej, będą mogły korzystać grupy uczestników od 8 osób wzwyż.

Pożądane jest przed przybyciem na kurs zapoznanie się z następującemi książkami (które jednocześnie zaleca się przywieźć ze sobą):

Dr. Władysław Szczygieł: Harcerskie obozy nauczycielskie.

Piasecki: Harce młodzieży polskiej.

Phillips: System zastępowy.

Baley: Psychologja wieku dojrzewania II wyd. Warszawa 1932.

Coster: Psychanaliza w zastosowaniu do ludzi normalnych (wstęp: „Sublimacja instynktów") — Warszawa 1931.

Bovet: Instynkt walki — Warszawa 1930.

Szuman: Psychologja ćwiczeń cielesnych — Warszawa 1932.

Mysłakowski: Rozwój naturalny a czynniki wychowania. Kraków 1927.

J. Piłsudski: Wybór pism — w opracowaniu Dra Kosińskiego.

Sł. Czerwiński: O nowy ideał wychowawczy.

W sprawie obozów letnich W.F. i P.W. K. na rok 1933.

W bieżącym roku odbędą się następujące obozy P. W. K.

I. Obozy instruktorskie:

a) Kurs wstępny instruktorski dla kandydatek z przygotowaniem p. w. w Koszewnikach, czas trwania od 20. VII. do 16. VIII.

b) Kurs przygotowawczy pomocn. instr. dla kandydatek bez przygotowania p. w. w Istebnej. Czas trwania od 8. VII. do 24. VII.

c) Kurs przygotowawczy dla pomocn. instr. w Hufcach Szkolnych i Oddz. p. w. k. w Garczynie, czas trwania od 17. VII. do 16. VIII.

Kurs instruktorski i podinstruktorski organizuje Państw. Urząd W. F. i P. W. w czasie od 17. VII. do 16. VIII.

Opłata na powyższe obozy wynosić będzie 25 zł.

O b o z y a d pkt. 1):

Organizuje Komenda Naczelna O. P. W. K. do O. K. Deklaracje według załączonego wzoru, zaopinjowane przez komendantki lokalne i okręgowe, należy nadsyłać do Komendy Naczelnej do dnia 15 czerwca 1933 roku. Wpisowe na wszystkie te obozy 25 złotych, płatne przy składaniu deklaracji na konto P. K. O. Nr. 18759.

Kandydatki winny odpowiadać następującym wymaganiom:

ad pkt. a): pełne wyszkolenie przysp. og. wojsk. Wiek od 17 lat. Cenzus minimum 6 klas szkoły średniej lub równorzędnej. (Uczenice nie będą przyjmowane).

ad pkt. b): Kandydatki bez przygotowania p. w. (nauczycielki, maturzystki, studentki, urzędniczki i inne kandydatki z cenzusem szkoły średniej).

ad pkt. c): Kurs ten ma na celu wyszkolenie pomocn. instr. dla hufców szkolnych. Każda jednostka p. w. k. może zgłosić jedną kandydatkę, przewidzianą na rok przyszły na odpowiednią funkcję w tej jednostce.

II. Obóz hufców szkolnych.

Kurs doszkolenia w zakresie programu og.-wojskowego dla członkiń I, II i III roku, organizuje dla hufców szkolnych z całego Wołynia Instruktorka na Wołyń w nadleśnictwie Susk (koło Orżewa) w dwu turach w czasie:

a) 16. VI. — 26. VI.

b) 28. VI. — 8. VII.

Czas trwania obozu 10 dni. Wpisowe na obóz wynosi 7 zł.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

W sprawie wakacyjnych kursów harcerskich dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

W okresie wakacyjnym bieżącego roku odbędą się: a) cztery kursy harcerskie pod namiotami dla nauczycieli oraz b) jeden kurs dla nauczycielek szkół powszechnych.

Program kursów obejmuje zaznajomienie uczestników:

a) z psychologicznemi podstawami harcerstwa i jego pedagogicznemi wartościami z uwzględnieniem zastosowania metod harcerskich w ogólnem wychowaniu szkolnem,

b) z obozownictwem, prowadzeniem wycieczek i typowemi ćwiczeniami skautowemi,

c) z prowadzeniem gromad zuchowych i drużyn harcerskich w szkole.

A. Kursy dla nauczycieli organizują:

1) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Beskidach w okolicy Muszyny (pow. Nowy Sącz), w terminie od 19 czerwca do 15 lipca.

2) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego w powiecie stryjskim w okolicy górzystej w terminie od 2 lipca do 29 lipca.

3) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego w powiecie sanockim (woj. lwowskie) w Karpatach, w terminie od 2 lipca do 29 lipca.

4) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego nad jeziorem

Narocz, st. kol. Kobylniki w terminie od 19 czerwca do 15 lipca.

Kurs dla nauczycielek organizuje Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Buczu harcerskiem p. Skoczów (Woj. śląskie). Termin od 2 lipca do 29 lipca.

Wpisowe na kurs wynosi 20 zł., opłata za pobyt w obozie wraz z pełnem utrzymaniem 45 zł. Koszty przejazdu ponoszą uczestnicy, przyczem grupy od ośmiu wzwyż mogą korzystać z rozkazów wyjazdu, na podstawie których opłacają bilet według taryfy wojskowej, t. j. około 20 proc. normalnej ceny biletu.

Ubiegający się o przyjęcie na kurs prześlą drogą służbową w terminie do 1 czerwca b. r. zgłoszenie do tego Kuratorjum, które dany kurs organizuje, oraz przekazem pocztowym kwotę 20 zł. jako wpisowe.

Zgłoszenie winno zawierać następujące dane:

a) imię, nazwisko, adres, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe,

b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak, to należy podać krótki przebieg służby, czy pełni obowiązki opiekuna drużyny harcerskiej, czy brał udział w obozach, kolonjach, w jakich i w jakim charakterze,

c) czy odbył służbę wojskową, ew. czy przeszedł przysposobienie wojskowe,

d) deklarację osobistą według następującego wzoru:

Deklaracja osobista.

Zobowiązuję się w razie przyjęcia mnie na kurs harcerski dla nauczycieli szkół powszechnych, organizowany przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . .

a) przybyć punktualnie do obozu i pozostać do ukończenia kursu,

b) wpłacić w dniu przybycia kwotę 45 zł. tytułem zwrotu kosztów za utrzymanie,

c) poddać się regulaminowi kursu,

d) przywieźć z sobą wymagane wyekwipowanie,

e) brać udział w pracy harcerskiej na terenie szkół.

(podpis)

Kandydaci, przyjęci na kurs, otrzymają szczegółowe informacje, oraz wskazówki w sprawie przejazdów.

Wyekwipowanie uczestników kursów dla nauczycieli: koc, siennik, prześcieradło pod koc i na łóżko, bielizna osobista, przybory toaletowe i do czyszczenia, plecak, pantofle, spodenki lekkoatletyczne, kostjum kąpielowy, koszulka (barwy khaki), spodenki harcerskie, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Wyekwipowanie uczestniczek kursu dla nauczycielek: ple-

cak, bielizna osobista, 2 prześcieradła, poszewka na siano, siennik, 2 koce, kostjum gimnastyczny i kąpielowy, sukienka szara (płócienny mundur harcerski), beret szary, wygodne obuwie, przybory toaletowe, przybory do szycia, przybory do pisania (blok, ołówek), przybory do jedzenia (menażka, albo 2 talerze, kubek, widelec, nóż, łyżka, łyżeczka), ściereczka do naczynia, świeca, zapałki, pięć metrów sznurka, kawałek drutu. Pożądane: latarka elektryczna, nóż skautowy, gwizdek, kompas, piłka, mały instrument muzyczny, aparat fotograficzny, płaszcz nieprzemakalny, pantofle kąpielowe.

Pożądane jest zapoznanie się przed przybyciem do obozu z następującemi książkami: Dr. Wł. Szczygieł: „Harcerskie obozy nauczycielskie“, E. Piasecki: „Harce młodzieży polskiej“, Phillips: „System zastępowy“, A. Kamiński: „Antek Cwaniak“, „W gromadzie zuchów“ praca zbiorowa pod redakcją J. Zwolakowskiej, oraz z jedną z książek, traktujących o wychowaniu: Baley: Psychologja wieku dojrzewannia, Warszawa 1932, Bovet: Psychanaliza a wychowanie, Warszawa 1927, Bovet: Instynkt walki, Warszawa 1930, Seweryn: Wychowanie obywatelsko-państwowe. Warszawa 1932, Dr. Kuchta: Dziecko-włóczęga (Arct) Warszawa 1933.

Wakacyjny Kurs Wychowania Fizycznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych w Łucku.

W uzupełnieniu komunikatu w sprawie kursów wakacyjnych dla nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 4 z 1933 r.). Kuratorjum podaje poniższe informacje, dotyczące kursu wychowania fizycznego w Łucku.

S i e d z i b a. Łuck, Gimnazjum Państwowe im. T. Kościuszki. Pomieszczenie w internatach Seminarjum Nauczycielskiego im. H. Kołłątaja i Ośrodka W. F. w Łucku. Utrzymanie od 40 do 50 zł za okres 3 tygodni.

P r o g r a m k u r s u obejmuje: gry, zabawy ruchowe, ćwiczenia gimnastyczne — objęte programem szkoły powszechnej; ćwiczenia i gry sportowe, gry polowe, harcerstwo, oraz pływanie i kajakowanie na Styrze.

Zajęcia odbywać się będą w dwu grupach: męskiej i żeńskiej. Uczestnicy kursu winni zaopatrzyć się w strój ćwiczebny i kąpielowy oraz w następujące podręczniki:

Piasecki: Teorja wychowania fizycznego.

Sikorski: Gimnastyka cz. I i II.

Sikorski: Gry i zabawy ruchowe.

M. Skierczyński i F. Krawczykowski: Zabawy i gry ruchowe.

Podany w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 4, z 1933 r. sposób i termin przeprowadzenia zapisów obowią-

zuje z tem, że wpisowe — wynoszące na kurs wychowania fizycznego 15 zł — zgłaszający się kandydaci prześlą bezpośrednio na ręce Kierownika kursu pod adresem: Równe — Kuratorjum, Jeremi Śliwiński, Okręgowy instruktor W. F.

Koszty przejazdu koleją do miejsca kursu i zpowrotem pokrywają uczestnicy kursów z własnych funduszów. Z wojskowego rozkazu wyjazdu, uprawniającego do przejazdów za opłatą biletu jazdy według taryfy wojskowej, będą mogli korzystać uczestnicy kursów tylko przy przejazdach grupowych (od 8 osób wzwyż).

Wywczasy letnie dla nauczycielstwa nad jeziorem Narocz.

Komisja Wycieczkowa Okręgu Szkolnego Wileńskiego w celu umożliwienia racjonalnego spędzenia wakacyj nauczycielstwu organizuje w okresie feryj letnich r. b. w Schronisku Wycieczkowem nad jeziorem Narocz (największe jezioro w Polsce) kolonję wypoczynkową dla nauczycielstwa ze wszystkich szkół (dla pań i panów).

Schronisko położone jest nad brzegiem jeziora i wokół otoczone jest pięknemi lasami sosnowemi, posiada budynek mieszkalny z pomieszczeniem na 80 osób, z pięknemi werandami z widokiem na jezioro, świetlicę z bibljoteką i czytelnię pism oraz budynek gospodarczy z kuchnią i jadalnią.

Przy schronisku jest duża i ładna plaża, basen do pływania, boisko do gier sportowych, kajaki, łodzie i żaglówki oraz zainstalowane radjo i telefon.

Dla chętnych odbywać się będzie codzień rano gimnastyka oraz organizowane będą przez fachowe siły instruktorskie gry sportowe (siatkówka, koszykówka, tenis i inne), przeprowadzona będzie nauka pływania (dla pań przez instruktorkę-kobietę), wiosłowania i żeglarstwa oraz wycieczki turystyczne lądowe po okolicy (dla zamiejscowych do Wilna) i wodne po jeziorze Narocz i innych.

Wieczory poświęcone będą życiu towarzyskiemu; koncerty radjowe, gry towarzyskie, tańce, ogniska, połączone ze śpiewem i dysputami na tematy społeczne, poruszane przez uczestników i zapraszanych prelegentów z Wilna.

Dyrekcja Kolei uruchamia na okres letni bezpośrednie połączenie z Wilna nad jezioro Narocz pociągiem t. zw. „Narocz". Dojazd do stacji kolejowej Kobylniki. Czas przejazdu z Wilna około 3 i pół godz. Grupy nauczycielskie, liczące ponad 10 osób, mogą przy przejazdach korzystać ze zniżki 75%.

Dla ułatwienia wzięcia udziału większej ilości osób ustala się następujące okresy dwutygodniowe korzystania z wypoczynku w schronisku:

I-szy	okres	od 18. VI.	do	1. VII.	1933	r.
II-gi	„	„ 2. VII.	„	15. VII.	1933	„
III-ci	„	„ 16. VII.	„	29. VII.	1933	„
IV-ty	„	„ 30. VII.	„	13. VIII.	1933	„

Opłata za korzystanie w ciągu jednego okresu wynosi 15 zł (piętnaście) wpisowe i 35 zł (trzydzieści pięć złotych) za koszta utrzymania (posiłki cztery razy dziennie: śniadanie, obiad, podwieczorek i kolacja).

Można zapisywać się na jeden okres, bądź też kilka, podając dokładnie, z których okresów chce się korzystać.

Pragnący spędzić lato nad jeziorem Narocz winni przesłać zgłoszenie do *Szkolnego Schroniska Wycieczkowego nad jeziorem Narocz, poczta Kobylniki, woj. Wileńskie,* oraz wpłacić jednocześnie wpisowe po 15 zł za każdy okres, na konto czekowe Komisji Wycieczkowej Okręgu Szkolnego Wileńskiego, za pośrednictwem P. K. O. na Nr. 60150, opłatę za utrzymanie uiszcza się w pierwszym dniu pobytu w schronisku.

„Polskie Archiwum Ludoznawcze".

Redakcja miesięcznika „Wiedza i Życie" podaje następującą notatkę:

Niezmiernie ważną i pilną sprawę porusza artykuł Dr. K. Zawistowicz w Nr. 1 „Wiedzy i Życia" z r. b. Omawia on potrzebę i znaczenie gromadzenia materjałów ludoznawczych. Wiemy wszyscy, że w ostatnich czasach ginie i przeobraża się z zatrważającą szybkością ów skarb bezcenny naszego dorobku dziejowego, który zwiemy kulturą ludową. W tych warunkach zanotowanie najdrobniejszego szczegółu, dotyczącego kultury ludowej, stanie się wkrótce dokumentem historycznym i przyczyni się do pogłębienia wiedzy o Polsce. A więc opis obrzędu, zapisana w dosłownem brzmieniu pieśń ludowa, opowieść lub przysłowie, rysunek lub fotografja jakiegoś sprzętu, narzędzia, budynku, czy stroju ludowego itp. — wszystko to przyczyni się do pogłębienia wiedzy o ludzie. Wiedza ta ma wszak ogromne znaczenie nietylko dla nauki, lecz i dla samego ludu oraz tych wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób pragną pracować wśród ludu i dla ludu. Należy bowiem poznać przedewszystkiem lud we właściwej jego szacie, by współżycie i współpraca z nim oparte były na wzajemnem zrozumieniu.

Do gromadzenia materjałów ludoznawczych przystąpić może najszerszy ogół. Materjały te staną się podwaliną Polskiego Archiwum Ludoznawczego, które będzie skarbnicą wiadomości o naszej kulturze ludowej.

Wszystkich, którzyby pragnęli zainteresować się tego ro-

dzaju akcją i z nią współdziałać, odsyłamy do wyżej wymienionego artykułu, gdzie znajdą bliższe szczegóły i odnośne wskazówki. Nadmieniamy, że w „Wiedzy i Życiu" drukowany będzie cały cykl artykułów ludoznawczych wraz ze wskazówkami, dotyczącemi gromadzenia materjałów, a w roku bieżącym podane zostaną w ten sposób kolejno obrzędy doroczne.

Zachęcamy więc naszych czytelników do gromadzenia materjałów ludoznawczych i nadsyłania ich do Redakcji „Wiedzy i Życia" — Warszawa, Nowy Świat 30/3 na ręce autorki wymienionego wyżej artykułu.

W sprawie podręcznika przysposobienia wojskowego.

Państwowy Urząd W. F. i P. W. wydaje za pośrednictwem Głównej Księgarni Wojskowej podręcznik przysposobienia wojskowego.

Kuratorjum zwraca uwagę na to wydawnictwo, zalecone przez Ministerstwo Spraw Wojskowych — Państwowy Urząd W. F. i P. W. do użytku instruktorów i kierowników W. F. i P. W.

W sprawie wakacyjnych kursów programowo-ustrojowych dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Nawiązując do Komunikatu, zamieszczonego w Nr. 4 Dziennika Urzędowego Kuratorjum O. S. Ł. str. 113, Kuratorjum podaje poniżej rozkład wakacyjnych kursów programowo-ustrojowych, które będą zorganizowane w bieżącym roku dla nauczycielstwa szkół powszechnych Okręgu Łuckiego.

Miejscowość, Inspektorat Szkolny, Siedziba Kursu, Informacje organizacyjne	Powiaty, z których będą przyjęci kandydaci
KRZEMIENIEC: Inspektor Szkolny w Krzemieńcu. 7-kl. publ. szkoła powszechna Nr. 3. Internat, czytelnia, świetlica i pracownie będą się mieściły w szkole Nr. 3 i 4. Koszta dostatniego utrzymania w ciągu trwania kursu (2 tygodnie) wyniosą 30 złotych od osoby. Warunki klimatyczne bardzo dobre. Słuchacze winni przywieźć ze sobą pościel (siennik, koc, poduszkę i bieliznę pościelową).	Powiat krzemieniecki „ dubieński

Miejscowość, Inspektorat Szkolny, Siedziba Kursu, Informacje organizacyjne	Powiaty, z których będą przyjęci kandydaci
KOWEL: Inspektor Szkolny w Kowlu. 7-kl. publ. szkoła powszechna im. Prezydenta Mościckiego. Internat na miejscu. Koszta utrzymania przez czas trwania kursu wyniosą około 35 złotych. Słuchacze winni przywieźć ze sobą pościel (poduszkę, koc i bieliznę pościelową). Projektowane są wycieczki w okolicy. Sport wodny po Turji.	Powiat kowelski „ lubomelski
ŁUCK: Inspektor Szkolny w Łucku. 7-kl. publ. szkoła powszechna Nr. 2 w Łucku. Internat dla nauczycielek w 7-kl. publ. szkole powszechnej Nr. 1, dla nauczycieli w 7-kl. publ. szkole powszechnej Nr. 2. Świetlica, czytelnia i pracownia w Państwowem Gimnazjum. Koszt całodziennego utrzymania wyniesie około 3 złote od osoby. Słuchacze winni przywieźć ze sobą poduszkę i bieliznę pościelową.	Powiat łucki część pow. równieńskiego
OSTRÓG n/HORYNIEM: Inspektor Szkolny w Zdołbunowie. Siedziba kursu i internat w lokalu Państw. Seminarjum Nauczycielskiego w Ostrogu. Koszta utrzymania przez czas trwania kursu wyniosą około 30 zł. od osoby. Projektowane są wycieczki w okolicy. Słuchacze winni przywieźć ze sobą poduszkę i bieliznę pościelową.	Powiat zdołbunowski „ równieński
SARNY: Inspektor Szkolny w Sarnach. 7-kl. publiczna szkoła powszechna koedukacyjna. Internat będzie się mieścił w lokalu bursy Gimnazjum Państwowego. Koszt całodziennego utrzymania w zorganizowanej stołówce wyniesie około 2 zł. 30 gr. od osoby. Słuchacze winni przywieźć ze sobą pościel (poduszkę, koc i bieliznę pościelową).	Powiat sarneński „ kostopolski

Miejscowość, Inspektorat Szkolny, Siedziba Kursu, Informacje organizacyine	Powiaty, z których będą przyjęci kandydaci
WŁODZIMIERZ: Inspektor Szkolny we Włodzimierzu. 7-kl. publiczna szkoła powszechna Nr. 1 (ul. Horodelska). Internat dla słuchaczy w 7-kl. publicznej szkole powszechnej Nr. 4. Koszta utrzymania przez czas trwania kursu wyniosą około 30 zł. od osoby. Słuchacze winni przywieźć ze sobą siennik, poduszkę, koc i bieliznę pościelową.	Powiat włodzimierski „ horochowski część pow. kowelskiego

Terminy wyżej wymienionych kursów i sposób przeprowadzenia zapisów, podany w Komunikatach Dziennika Urzędowego Kuratorjum Nr. 4 z bież. roku, pozostają bez zmiany. Termin zgłoszeń na kurs *do dnia 1 czerwca b. r.*

Wykaz złożonych kwot na budowę szkoły im. Legjonów do dnia 30 kwietnia 1933 r.

1.	Saldo na dzień 31 marca 1933 r. (Dz. U. Nr. 4 z 1933)	2.260 zł 43 gr
2.	Szczesiuk M. Nowy Dwór pow. Kowel	2 „ 50 „
3.	Szkoła Powszechna w Aleksandrówce-Holendry pow. Kowel	5 „ — „
4.	Szkoła Powszechna w Czersku, pow. Kowel	2 „ 85 „
5.	Kurs dla kier. szk. powsz. w Kowlu	50 „ — „
6.	Szkoła Powszechna w Stawku pow. Kowel	2 „ — „
7.	Szkoła Powszechna w Radowiczach pow. Kowel	1 „ 10 „
8.	Serwański Aleks. w Osieczniku	1 „ — „
9.	Uczniowie Kursu dla dorosłych w Czmykosie	4 „ — „
10.	Szkoła Powszechna Nr. 1 w Kowlu	5 „ 50 „
11.	Szkoła Powszechna w Czeremosznie	1 „ — „
12.	Szkoła Powszechna w Nużelu	1 „ 75 „
13.	Nauczycielstwo Gminy Sudobicze	13 „ — „
14.	Szkoła Powszechna w Ossie pow. Kowel	1 „ 20 „
15.	Szkoła Powszechna w Jakuszach pow. Kowel	1 „ 20 „
16.	Szkoła Powszechna w Trojanówce pow. Kowel	2 „ — „
17.	Szkoła Powszechna w kol. Wierzbiczno pow. Kowel	1 „ 50 „
18.	Szkoła Powszechna w Starej Wyrwie pow. Kowel	5 „ 50 „
19.	Szkoła Powszechna w Hulewiczach pow. Kowel	2 „ — „
20.	Nauczycielstwo Gminy Powursk pow. Kowel	11 „ 95 „

21.	Gimnazjum Państwowe w Łucku	15 zł — gr
22.	Szkoła Powszechna w Steblach pow. Kowel	3 „ — „
23.	Gimnazjum Państwowe w Łucku	300 „ — „
24.	Gimnazjum Państwowe w Zdołbunowie	80 „ — „
25.	Szkoła Powszechna w Brodach, pow. Kowel	2 „ 15 „
26.	Organizacja uczn. „Współpraca“ Szk. P. Nr. 6 w Kowlu	2 „ — „
27.	Skibiński Juljan w Turze pow. Kowel	1 „ 98 „
28.	Szkoła Powszechna w Białaszowie pow. Kowel	1 „ — „
29.	Szkoła Powszechna Nr. 3 w Kowlu	17 „ 90 „
30.	Szkoła Powszechna w Zmudczu pow. Kowel	3 „ — „
31.	Jaremienko Mikołaj w Wierzbicznej pow. Kowel	— „ 50 „
32.	Komitet Rodz. Szkoły Powsz. Nr. 2 w Łucku	20 „ — „
33.	Nauczycielstwo Gminy Młynów	50 „ — „
34.	Szkoła Powszechna w Przesiece	1 „ 50 „
35.	Szkoła Powszechna w Antonówce pow. Kowel	2 „ — „
36.	Szkoła Powszechna Żeń. im. Marceliny Darowskiej w Maciejowie	5 „ — „
37.	Szkoła Powszechna w Budach Ossowskich	1 „ — „
38.	Szkoła Powszechna w Krzeczowicach	1 „ 50 „
39.	Oddział Pow. Związku Naucz. Pol. w Łucku	28 „ — „
40.	Unoldowa Helena Podlisy pow. Kowel	3 „ 50 „
41.	Szkoła Powszechna w Kozleniczach pow. Kowel	1 „ 10 „
42.	Szkoła Powszechna w Brzuchowiczach p. Kowel	2 „ 50 „
43.	Szkoła Powszechna w Hołobach pow. Kowel	28 „ 42 „
44.	Szkoła Powszechna w Nowej Dąbrowie p. Kowel	4 „ — „
45.	Szkoła Powszechna w Smidyniu Soroczym pow. Kowel	— „ 50 „
46.	Szkoła Powszechna w Klusku pow. Kowel	1 „ 07 „
47.	Szkoła Powszechna w Rudni pow. Kowel	3 „ — „
48.	Szkoła Powszechna w Kaszówce pow. Kowel	2 „ — „
49.	Czapski Józef Wielick	3 „ — „
	Razem	2.960 zł 10 gr

WYDAWNICTWA POLECONE.

Ministerstwo Spraw Wojskowych. — Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy przystępuje do wydania *„Album Legjonów Polskich“*. Wydawnictwo to, oparte na ścisłych źródłach historycznych, będzie zawierać historję powstania, dziejów i czynów Legjonów Polskich. Będzie ono obrazem wyjątkowej ofiarności i hartu ducha obecnego pokolenia, które w przełomowej chwili dziejowej, prowadzone przez Marszałka Józefa Piłsudskiego, odzyskało niepodległość.

Album ukaże się w jednym tomie, w artystycznej oprawie sztywnej. Cena jego wyniesie zł. 100. Można go nabyć drogą przedpłaty, także w kilku ratach miesięcznych. Administracja wydawnictwa mieści się w Warszawie 41. Konto P. K. O. Nr. 26,529.

Kuratorjum zwraca uwagę na książkę p. t. Cepnik H. *„Ignacy Mościcki Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej“*. Zarys życia i działalności. Wyd. drugie. Warszawa. Instytut Propagandy Państwowo-Twórczej. Cena 4 zł.

Książka ta, oświetlająca życie, działalność i zasługi obecnego Prezydenta Rzeczypospolitej, Profesora Ignacego Mościckiego, powinna się znaleźć w bibljotece szkolnej.

Staraniem Zarządu Głównego L. O. P. P. wychodzi jego organ oficjalny p. t. *„Lot Polski“* — miesięcznik, poświęcony lotnictwu i zagadnieniom obrony powietrznej i chemiczno-gazowej, oraz bezpłatny dodatek dla młodzieży p. t. „Lot“.

Doceniając doniosłość uświadamiania młodzieży szkolnej i społeczeństwa o konieczności należytego przygotowania się do obrony powietrznej i przeciwgazowej, Kuratorjum zachęca Szkoły i Nauczycielstwo do zaprenumerowania wspomnianego czasopisma.

Odnośne prospekty zostaną przesłane w najbliższym czasie.

KONKURSY.

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z dnia 29 listopada 1932 r. Nr. 104, poz. 873) Kuratorjum ogłasza konkurs na następujące stanowiska kierowników w publicznych szkołach powszechnych:

L. p.	Inspektor szkolny	Stopień organ. szkoły	Siedziba szkoły	Gmina	Język nauczania	Mieszkanie dla kierown. szkoły	Grunt orny dla kier. szkoły
1	Dubno	7-kl.	Młynów	Młynów	polski	3 pokoje i kuch.	jest
2	„	7-kl.	Dubno (szkoła Nr. 1)	Dubno m.	„	—	—
3	Horochów	7-kl.	Drużkopol	Brany	pol. z rusk. j. przedm.	pokój i kuchnia	jest
4	„	5-kl.	Myśliny	Skobełka	polski i ruski	2 pokoje i kuch.	„
5	Kowel	5-kl.	Stare Koszary	Stare Koszary	„	3 pokoje i kuch.	„
6	„	7-kl.	Kowel (szkoła Nr. 7)	Kowel m.	polski	—	—
7	Krzemieniec	7-kl.	Stary Oleksiniec	St. Oleksiniec	polski i ruski	2 pokoje i kuch.	jest
8	„	7-kl.	Łanowce	Łanowce	pol. z rusk. j. przedm.	„	„
9	Równe	5-kl.	Kustyń	Aleksandrja	„	„	„
10	„	7-kl.	Żytyń Cukrownia	„	polski	„	—
11	„	7-kl.	Hoszcza	Hoszcza	polski i ruski	3 pokoje i kuch.	jest
12	„	5-kl.	Szpanów	Równe	„	2 pokoje i kuch.	„
13	Sarny	7-kl.	Rokitno miasto	Rokitno m.	polski	—	—
14	„	7-kl.	Dąbrowica wieś	Dąbrowica	„	—	—
15	„	7-kl.	Włodzimierzec	Włodzimierzec	pol. z rusk. j. przedm.	2 pokoje i kuch.	jest
16	Włodzimierz	7-kl.	Włodzimierz (szk. Nr. 2 żeńs.)	Włodzimierz m.	„	—	—
17	„	7-kl.	Włodzimierz (szkoła Nr. 3)	„	polski	—	—
18	„	5-kl.	Stężarzyce	Korytnica	„	2 pokoje i kuch.	jest
19	Zdołbunów	7-kl.	Zdołbunów (szk. Nr. 2 im. Kr. Jadwigi)	Zdołbunów m.	„	—	—

Kandydaci, ubiegający się o powyższe stanowisko, winni odpowiadać warunkom, przepisanym w art. 12 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli. Kandydaci, posiadający dodatkowe poza przepisanemi kwalifikacje, będą mieli pierwszeństwo.

Podania należy wnosić drogą służbową do właściwych P. P. Inspektorów Szkolnych w terminie czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym.

RUCH SŁUŻBOWY.

Szkolnictwo Powszechne.

Mianowania:

L. p.	Nazwisko i imię	Od dnia	Do szkoły stop. organ.	Do szkoły miejscowość	Do szkoły powiat
1	Klimuk Arsenjusz	1. IV. 33	4-kl.	Stare Koszary	Kowel

Zwolnienia z urzędu:

L. p.	Nazwisko i imię	Z dniem	Ze szkoły stop. organ.	Ze szkoły miejscowość	Ze szkoły powiat
1	Siedlecka Józefa	31.VII. 33	1-kl.	Plaszowa	Dubno
2	Lichotowa Marja	31.VII. 33	6-kl.	Boremel	„
3	Sochówna Stefanja	31.VII. 33	2-kl.	Hołowin	Kostopol
4	Pomazańska Katarzyna	31.VIII.33	2-kl.	Kołodenka	Równe
5	Jakowkiewiczówna Olga	31.VIII.33	1-kl.	Podolany	„
6	Kretiw Stefan	31.VIII.33	1-kl.	Przemiłówka	Dubno

Zwolnienia dyscyplinarne:

1	Sochaczewska Zofja	31. I. 33	2 kl.	Lubliniec	Kowel
2	Fijałkowska Janina	3. III. 33	7-kl. Nr. 5	Łuck	Łuck

Szkolnictwo zawodowe.

Ministerstwo W. R. i O. P. dekretem z dnia 29 marca 1933 r. Nr. BP-4372/33 zwolniło na własną prośbę z dniem 31 marca 1933 r. P. Inż. Konrada Lipińskiego ze stanowiska kierownika Państwowej Ludowej Szkoły Rolniczej w Szubkowie, pozostawiając Go w charakterze nauczyciela tejże szkoły z jednoczesnem powołaniem do pracy instruktorskiej i wizytatorskiej w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego w Równem.

Ministerstwo W. R. i O. P. dekretem z dnia 29 marca 1933 r. Nr. BP-4380/33 zamianowało z dniem 1 kwietnia 1933 r. P. Inż. Leonarda Kosikowskiego tymczasowym nauczycielem przedmiotów zawodowych w Państwowej Ludowej Szkole Rolniczej w Szubkowie, pow. rówieńskiego.

Ministerstwo W. R. i O. P. dekretem z dnia 31 marca 1933 r. przeniosło z urzędu dla dobra szkoły z dniem 1 kwietnia 1933 r. tymczasowego nauczyciela przedmiotów zawodowych w Państwowej Ludowej Szkole Rolniczej w Grzybowie, pow. słonimskiego, P. Wacława Kopacewicza na stanowisko kierownika Państwowej Szkoły Rolniczej w Trościańcu, pow. łuckiego.

Ministerstwo W. R. i O. P. dekretem z dnia 31 marca 1933 r. Nr. BP-4440/33 przeniosło z dniem 1 kwietnia 1933 r. tymczasowego nauczyciela przedmiotów zawodowych w Państwowej Ludowej Szkole Rolniczej w Pszczelinie, Okręgu Szkolnego Warszawskiego, P. Inż. Stanisława Barańskiego na stanowisko kierownika Państwowej Ludowej Szkoły Rolniczej w Szubkowie, powiatu rówieńskiego.

KSIĄŻKI DO BIBLJOTEK.

Buyno-Arctowa Marja, Brylanty. Z rysunkami Antoniego Gawińskiego. Warszawa, M. Arct, 1929 — dla dzieci od lat 9 — 11. (Nr. II. 8923/30);

Conrad Joseph, Smuga cienia. Tłumaczyła z angielskiego J. Sienkiewiczówna. Wydanie II poprawione. Warszawa, Dom Książki Polskiej, 1930 — dla młodzieży od lat 15 (Nr. II. 3612/30);

Duninówna Helena, Koleżanki. Warszawa, Bibljoteka Ks. Różowych Nr. 61 — dla dzieci od lat 9—11. (Nr. II. 4045/30);

Konopnicka Marja, O Julisi śpiewaczce i inne powiastki. Rysunki wykonał A. Gawiński, Warszawa, M. Arct, 1929 — dla dzieci od lat 9—11. (Nr. II. 8914/30);

Przyborowski Walery, Grom Maciejowicki. Powieść historyczna z 1794 roku. Wydanie nowe z przedmową H. Mościckiego. Z rycinami prof. Batowskiego. Warszawa, Dom Książki Polskiej, 1930 — dla dzieci od lat 11—15. (Nr. II 8733/30);

Przyborowski W., Młody konfederat barski. Powieść historyczna dla młodzieży. Wyd. nowe z przedmową prof. H. Mościckiego. Warszawa, Dom Książki Polskiej, 1930 — dla dzieci od lat 11 do 15. Dla młodzieży z województw wschodnich książka się nie nadaje (Nr. II. 567/30);

Rosinkiewicz Kazimierz, Rogaty djabełek i jego bajki. Powieść. Warszawa, „Księgarnia Polska“ Tow. Polskiej Macierzy Szkolnej, 1928 — dla dzieci od 11 do 15 lat (Nr. II. 8927/30);

Sewell Anna, Mój kary. Pamiętnik konia. Przełożyła z angielskiego K. Poklewska-Koziełłowa. Z ilustracjami K. Mackiewicza. Warszawa, Gustaw Szyling, 1930 — dla dzieci od lat 11—15 (Nr. II. 2093/30);

Szelburg (Zarembina) Ewa, Za siedmioma górami. Baśń sceniczna. Z ilustracjami Molly Bukowskiej. Warszawa, Nasza Księgarnia, 1930 — dla dzieci do lat 9 — 11. (Nr. 8918/30);

Szycówna A., Jak badać umysł dziecka? (O zadaniach i metodach psychologji dziecka). Wyd. III. Warszawa, Księgarnia J. Lisowskiej — do bibljotek uczniowskich w seminarjach nauczycielskich. (Nr. II. 21342/30);

Święto żołnierza — dzień 6 sierpnia. Warszawa. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy 1929;

Ślósarczyk A., Piechur a czołgi. Warszawa, Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy 1929;

Kleczke A., Okopywanie się. Warszawa, Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, 1929 — do bibljotek uczniowskich szkół powszechnych i średnich ogólno-kształcących. (Nr. II. 29535/29);

Świderska Marja, Braniec tatarski. Opowiadanie na tle historycznem z XVI wieku. Kraków, nakład. Tow. Szkoły Ludowej, 1928 — dla młodszych dzieci od lat 11—15. (Nr. II. 3213/30);

Świderska Marja, Ostatni Piast na Śląsku. Opowiadanie historyczne według podań ludowych. Kraków, nakł. Tow. Szkoły Ludowej, 1928 — do bibljotek szkolnych dla młodszych dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 3212/30);

Zieliński T., Świat antyczny. Część I. Starożytność bajeczna. Warszawa—Kraków, J. Mortkowicz, 1930 — do bibljotek szkół średnich ogólnokształcących oraz seminarjów nauczycielskich. (Nr. II. 22723/30).

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

KĘDZIERSKI WŁADYSŁAW
p. o. kierownika szkoły Nr. 7 w Kowlu.

Hospitowanie klas.

Jednem z zadań pedagogicznych kierownika szkoły są hospitacje klas. Z nich czerpać należy wskazania, jak postępować i kierować pracą, aby stronę naukową i wychowawczą szkoły podnieść na należyte wyżyny.

Sprawa ta do dnia dzisiejszego nie jest właściwie przez kierowników szkół doceniana.

Podstawy prawne hospitacyj normują odpowiednie rozporządzenia władz szkolnych, a w pierwszym rzędzie Regulamin dla kierowników szkół, zawarty w Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 13 z r. 1923, który w punkcie 3 § 3 mówi najwyraźniej:

„Do czynności kierownika szkoły w szczególności należy: wizytowanie oddziałów w czasie lekcyj (bez prawa czynienia uwag w obecności dzieci) i na podstawie poczynionych tam spostrzeżeń odbywanie konferencyj z poszczególnymi nauczycielami lub Radą Pedagogiczną szkoły“.

Okólnik M. W. R. i O. P. z dnia 24. III. 1924. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. 9/24, str. 139.), który omawia kwestję zniżek godzin w związku z hospitacjami kierowników szkół, wskazuje wyraźnie na cel, dla którego Ministerstwo tę zniżkę godzin kierownikom przyznało, a jest nim umożliwienie jak najczęstszego wizytowania lekcyj szkolnych.

Wreszcie możność i konieczność prowadzenia hospoitacyj przez kierownika szkoły wypływa z zarządzenia Ministerstwa z dnia 7. XI. 1927. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 14/27), który regulował do czasu wejścia w życie nowej ustawy o ustroju szkolnictwa powszechnego kwestję podziału roku na 4 okresy, zakończone posiedzeniami komisyj klasowych, na których rozważy się postępy uczniów, oceniane zarówno przez nauczyciela, jak i kierownika. A skoro ma on w tej sprawie coś do powiedzenia bez względu na to, czy w danej klasie uczy lub nie, — kwestja konieczności zasięgnięcia informacyj o stanie danego ucznia czy klasy, drogą właśnie hospitacyj staje się zupełnie jasną. Nie mówię już o uprawnieniach natury moralnej, które

wypływają z licznych kompetencyj kierownika szkoły, a w pierwszym rzędzie z odpowiedzialności jego przed władzami szkolnemi za całokształt pracy na terenie szkoły.

Dotychczasowy stan rzeczy pod tym względem — powtarzam — pozostawia bardzo wiele do życzenia, gdyż hospitacje naogół traktowane są jako malum necessarium, a odwiedzanie klas odbywa się dorywczo i zależne często jest od takiego czy innego humoru kierownika szkoły. Cechuje je przypadkowość i bezplanowość, w bardzo nielicznych zaledwie wypadkach kierownik udaje się na hospitację należycie do niej przygotowany, tak, iżby korzyść z tego rodzaju czynności kierownika nie była problematyczna.

I jeżeli przyjmiemy za pewnik, że celem szkoły dzisiejszej jest wychowanie pełnowartościowego obywatela, człowieka zdolnego do życia w społeczeństwie i umiejącego sobie zaradzić w każdej życia godzinie i w każdej sytuacji, to do tak pojętego celu szkoły dzisiejszej kroczyć się musi jedynie przy pomocy dobrze skonstruowanego, harmonijnego i zorganizowanego nauczania, które zapewnić będzie mogło tych celów osiągnięcie. A zadaniem kierownika, jako czynnika odpowiedzialnego za stopień realizacji zamierzeń ogólnych szkoły, jest właśnie takie ustosunkowanie się do zagadnień dydaktycznych i wychowawczych, iżby on w pierwszym rzędzie miał decydujący wpływ pedagogiczny na bieg życia szkolnego, iżby wyzyskując celowo przywilej i obowiązek hospitowania, mógł być istotnie odpowiedzialnym za realizację celów szkoły dzisiejszej. I dlatego w sposób przypadkowy hospitacje odbywać się nie mogą i nie powinny.

Opracowany z końcem upływającego roku szkolnego ramowy plan pracy dydaktyczno - wychowawczej na terenie szkoły, winien w szczegółach swoich przewidzieć cel i charakter hospitacyj kierownika, winien uwzględnić zasadnicze braki i niedomagania, którym należy zaradzić, winien wreszcie dążyć do wytworzenia atmosfery szczerego współdziałania między kierownikiem a gronem nauczycielskiem, które w pracy tej jest warunkiem sine qua non.

Jeżeli w planie pracy szkoły uwzględniona np. będzie kwestja podniesienia stopnia sprawności organizacyj szkolnych, podniesienie poziomu nauczania jakiegoś przedmiotu, czy — dajmy na to — realizowania na terenie szkoły czy klasy umówionej metody nauczania, to i hospitacje kierownika szkoły przeprowadzane być muszą właśnie pod tym kątem widzenia i z wyraźnem nastawieniem na dane zagadnienie. A zatem ramowy plan pracy hospitacyjnej i dydaktycznej szkoły daje kierownikowi ogólne nastawienie i uzmysławia mu każdorazowo cel mającej się odbyć hospitacji.

Ułożony przez Sekcję Kierowników Szkół Ogniska Zw. Naucz. Polskiego w Krakowie projekt zagadnień do pracy hospitacyjnej przewiduje mniej więcej następujący plan tej pracy (z uwzględnieniem przesunięcia terminów):

I.	20. VIII.—15. X.	zaznajomienie się ze stanem szkoły w ogólności;
II.	15. X.—1. XI.	kontrola metody nauczania w klasie I;
III.	1. XI.—1. XII.	praca instruktywna kierownika szkoły;
IV.	1. XII.—22. XII.	kontrola metody nauczania w ogólności, a przedmiotu dominującego w sposób szczególny, oraz kontrola klasyfikacyjna
V.	16. I.—31. III.	hospitacje ogólne oraz kontrola realizacji planu wychowawczego;
VI.	15. IV.—30. IV.	hospitacje klasy I (uzupełnienie lub skreślenie niektórych momentów programu wychowawczego na rok przyszły) oraz hospitacje organizacyj szkolnych;
VII.	1. V.—20. V.	hospitacje przedmiotu dominującego;
VIII.	20. V.—5. VI.	kontrola klasyfikacyjna uczniów, kończących w roku bieżącym szkołę;
IX.	5. VI.—15. VI.	kontrola klasyfikacyjna uczniów zagrożonych.

Niezależnie od tego w odstępach mniej-więcej miesięcznych kierownik szkoły dokonuje kontroli prowadzenia dzienników lekcyjnych, oraz bada stopień frekwencji uczniów.

Oto ramowy projekt planu pracy hospitacyjnej kierownika szkoły, nad którym warto się zastanowić, a po dokonaniu pewnych modyfikacyj i dostosowaniu do warunków lokalnych, — wcielić w życie. Bo przedewszystkiem chodzi o to, aby w każdej, choćby najniżej zorganizowanej szkole powszechnej, jakiś plan pracy istniał; kwestję udoskonalenia go zostawmy narazie przyszłości, a napewno nie będziemy chodzili, jak dotychczas poomacku w swej żmudnej pracy nauczycielskiej.

Mówiąc o sposobie hospitacyj, trudno jest narzucać go w jakiejś formie obowiązującej lub autorytatywnej. Pamiętać należy tylko, że inny charakter będzie nosiła hospitacja na początku roku szkolnego, a inny w połowie czy na końcu roku. Ponieważ w ogólności przy hospitacji chodzi nam o podniesienie poziomu nauczania i wychowania danej klasy czy ucznia, najpierw przeto musimy zająć się rolą obserwatora, któremu zależy na poznaniu tej klasy, nauczyciela, jego metody pracy, wyników tej pracy i t. d. Potem dopiero następuje drugie stadjum prac hospitacyjnych, a mianowicie praca instruktywna kierownika, kiedy to często zmuszeni jesteśmy do bra-

nia czynnego udziału w lekcji, a z hospitującego przyjmujemy na się rolę prowadzącego lekcję, gwoli zasadzie, iż łatwiej jest krytykować, trudniej samemu ją prowadzić. I wreszcie końcowy etap, mający zastosowanie w drugiej połowie lub przy końcu roku szkolnego, to hospitacje kontrolne, jako sprawdzenie, czy istotnie nauczyciel skorzystał ze wskazań i uwag natury metodyczno-dydaktycznej, omówionych z nim na konferencji indywidualnej lub zbiorowej. A nie od rzeczy będzie wspomnieć za Ostafińską, że: „kontrola ta dla ludzi o wysokiem poczuciu obowiązku jest potrzebą, jest stopniem, prowadzącym do uznania, dla ludzi mniej sumiennych — stanowi bodziec do pracy.

I dlatego to właśnie, w zależności od indywidualności nauczyciela, od warunków pracy i charakteru dokonywanej hospitacji, rozróżniamy hospitacje zapowiedziane i niezapowiedziane, a każda z nich w odniesieniu do nauczyciela ma swoje walory kształcące, o ile stosowana jest celowo i rozumnie.

Zgodzić się należy, że nauczyciel mniej sumienny i mniej pilny uprzedzanym być nie musi i nie powinien, często bowiem po uprzedniem zapowiedzeniu z klasy potrafi on zrobić scenkę, a z młodzieży aktorów. Sprawa ta nastręcza w życiu wiele trudności do rozwiązania i dlatego też należy stanąć na stanowisku, że tylko stosunek zdrowej atmosfery, zaufania i szczerego współdziałania kierownika z gronem usunie kwestję zapowiedzenia lub niezapowiedzenia hospitacji na plan drugorzędny.

Istotną natomiast rzeczą jest kwestja przygotowania się kierownika do każdorazowej hospitacji, tak, iżby udzielona mu zniżka godzin była istotnie celowo wyzyskana. Kierownik musi przedewszystkiem wiedzieć, co jest tematem lekcji, na którą idzie, oraz jaką metodą należy daną lekcję przeprowadzić. Musi zatem zbadać gruntownie dzienniki lekcyjne danego nauczyciela czy klasy, a w razie potrzeby rozejrzeć się w rozkładzie materjału naukowego, by móc w sposób przejrzysty orjentować się w przerabianym materjale.

Po uwzględnieniu w przygotowaniach kierownika momentu zaznajomienia się z tematem lekcji, nastąpić musi gruntowne zapoznanie się z metodą w opracowaniu danego zagadnienia, konieczne przy omawianiu lekcji z nauczycielem. Trudno jest bowiem wyobrazić sobie kierownika szkoły, któryby nie potrafił każdej chwili lub w razie koniecznej potrzeby lekcję przerwać i poprowadzić ją sam. Ale w takiem wypadku, pod rygorem zdyskwalifikowania się na stanowisku kierownika, nie wolno żadną miarą popełniać błędów i chodzić poomacku. A zatem kierownik szkoły winien stawać do pracy z odpowiedniem przygotowaniem i uzdolnieniem, a o ile tych

przymiotów nie posiada, obowiązany jest dążyć do ich zdobycia.

I tu należy odróżnić dwojakie przygotowanie się kierownika do spełniania czynności dydaktycznych: bezpośrednie i pośrednie. Pośrednio zdobywa je kierownik ze studjów, kursów, zwiedzania szkół zorganizowanych i prowadzonych wzorowo, przez czytanie odpowiednich dzieł i czasopism o charakterze pedagogicznym, organizacyjnym i administracyjnym, na odpowiednich konferencjach z kierownikami innych szkół, inspektorem szkolnym, wizytatorem i t. d.

Przygotowanie bezpośrednie winno być niemniej celowe, systematyczne i wytrwałe. Do tej dziedziny przygotowania odnieść należy:

1. dokładną znajomość programów nauczania poszczególnych przedmiotów;

2. znajomość rozkładu materjału naukowego;

3. znajomość przedmiotów pod względem rzeczowym i metody ich nauczania, zakres i głębokość materjału naukowego, stosowanie zasad dydaktycznych, prowadzenie prac piśmiennych, zachowanie się dzieci podczas pracy i odpoczynku, stosunek do nich nauczyciela i odwrotnie, poznanie indywidualności nauczyciela i jego stosunek do wykonywania obowiązków zawodowych i t. d.

Kiedy wszechstronnie przygotowany kierownik udaje się na hospitację, musi pamiętać, że równie ważną rzeczą jest wytworzenie w klasie miłej atmosfery, która decyduje częstokroć o stosunku kierownika do dziatwy i nauczyciela.

Praktykowany sposób odbywania hospitacyj dorywczo, a zatem godzinę — powiedzmy — w klasie II na lekcji języka polskiego, godzinę w klasie VI na geografji i godzinę w IV na śpiewie u różnych nauczycieli, — nie wytrzymuje krytyki, albowiem skutki, osiągnięte z takiej hospitacji, będą żadne.

Jeżeli kierownikowi szkoły chodzi o poznanie poziomu nauczania lub poziomu umysłowego dzieci danej klasy, musi on poświęcić tej klasie kilka godzin zrzędu lub nawet cały dzień. I dlatego też już na początku roku szkolnego moment ten winien kierownik uwzględnić w tygodniowym rozkładzie godzin nauczania, a jeden dzień w tygodniu — w miarę sił i możności (zwłaszcza w szkołach wysoko zorganizowanych) winien mieć całkowicie wolny od zajęć szkolnych. zarezerwowany na dłuższe hospitacje.

W klasie poznaje hospitujący dzieci i nauczyciela, obserwuje wzajemny ich do siebie stosunek, stwierdza zgodność przerabianego materjału z ogólnym rozkładem, przegląda prace piśmienne uczniów, bada stan wychowawczy klasy, stopień uobyczajenia dziatwy, higjenę, analizuje przygotowanie dydak-

tyczne nauczyciela, jego obowiązkowość, głębokość ujęcia omawianego tematu i t. d. i t. d., w konsekwencji więc może wytworzyć sobie właściwe zdanie o poziomie danej klasy.

Jest to tak zwana hospitacja w kierunku poziomym, kiedy chodzi nam o stwierdzenie wartości pracy i postępów uczniów na płaszczyźnie poszczególnych klas.

Obserwowane atoli w rozwoju szkolnictwa i to zarówno powszechnego, jak i średniego, zjawisko zbyt małego zestopniowania poziomów nauczania poszczególnych przedmiotów, jak wreszcie i inne przyczyny, mogą zrodzić potrzebę odbycia innego rodzaju hospitacji — o charakterze pionowym. Geneza ich wywodzi się ze stwierdzenia, że dziecko, które, opuszczając dom rodzicielski, przekroczy progi szkolne, już po roku nauki w niej nabywa cały szereg wiadomości i przyswaja sobie zasób pojęć, tak, że różnica pomiędzy stanem jego bogactwa umysłowego za czasów pobytu w domu, a po upływie rocznej pracy w szkole, jest bardzo, a bardzo wielka, a dziecko to nosi na sobie wyraźne znamię postępu, dając tego wyraz w rozmowie ze starszymi i kolegami, zachowaniu się, wyglądzie zewnętrznym w ogólności, ruchach, mimice i t. d. W następnym roku nauki szkolnej różnica tych poziomów ante i post jest już znacznie mniejsza, w trzecim roku jeszcze mniejsza i t. d.

Przyczyn tego stanu rzeczy doszukują się pedagogowie w pewnych właściwościach psychicznych dzieci w tym wieku, a następnie i przedewszystkiem w niedostatecznem przygotowaniu fachowem nauczycielstwa do nauczania w klasach wyższych szkoły powszechnej, czy też gimnazjum. Dlatego też hospitacje, prowadzone systemem pionowym dają kierownikowi możność zorjentowania się w zjawisku małego zestopniowania poziomów nauczania poszczególnych przedmiotów i podjęcia z niem stanowczej a zdecydowanej walki na drodze kształcenia w odpowiednim kierunku grona nauczycielskiego.

Hospitację tego rodzaju przeprowadza kierownik szkoły w ten sposób, że język polski, przyrodę, czy rachunki hospituje od klasy — powiedzmy — III do VII włącznie i bada: wpływ danego przedmiotu na rozwój psychiki dziecka w ogólności, zasób jego wiadomości materjalnych, bogactwo słownikowe, stopień pokonywania trudności, głębokość rozwijania tematu, a przedewszystkiem różnicę bogactwa myślowego w stosunku do stanu z klasy poprzedniej, wszystko zaś pod kątem widzenia potrzeb i wymagań danego przedmiotu. Jednocześnie hospitujący analizuje szczegółowo przygotowanie się nauczyciela do lekcji, podejście do tematu, dążność do wyostrzania zmysłu orjentacyjnego u dzieci, moment i sposób podkreślania wartości kształcących w lekcji i wreszcie przystosowanie się nauczyciela do stanu umysłowego dzieci danej klasy w ogólności.

W wyniku takiej hospitacji kierownik szkoły ma możność zorjentowania się, o ile poziom wiedzy materjalnej z danego przedmiotu, czy poziom umysłowy dziecka odpowiada maksymalnym wymaganiom hospitowanej klasy.

W związku z uzmysłowieniem sobie w ostatnich latach rozwoju szkolnictwa polskiego przez szerokie rzesze nauczycielskie ideału wychowawczego młodego pokolenia, oraz z uwagi na tendencje władz szkolnych, które, idąc po linji myśli przewodnich twórców tego ideału, dają nam wyraźne wskazówki w okólnikach, instrukcjach, a przedewszystkiem w ramach nowego programu szkolnego, — w związku z tem kierownik szkoły zwrócić musi baczną uwagę na wychowanie społeczne uczniów swojej szkoły, jako moment w pracy wychowawczej niezmiernie ważki.

W jednem ze swoich przemówień ś. p. minister Czerwiński wyraził się w sposób następujący: „Skrystalizowanie się powszechnego i trwałego ideału wychowawczego jest szczególnie ważne dla narodu polskiego, który stoi wobec wielkiej dziejowej przemiany w swojem życiu, bo wobec przejścia od stanu niewoli do stanu niepodległości. Pokolenie nasze, jeśli chce stanąć na wysokości swych zadań, musi się zdobyć na taki wysiłek, aby jakości i wielkości zmian w losach zewnętrznych narodu, odpowiadała jakość i wielkość przemiany w życiu wewnętrznem, w psychice, w zbiorowej duszy narodu".

Pragnie zatem ś. p. Minister, aby wychowanie szkolne stworzyło typ bojownika i pracownika równocześnie.

„Taki typ — powiada — właśnie w jednej osobie jest potrzebny naszemu odrodzonemu Państwu, bo potrzebny mu jest typ obywatela, któryby dzielną pracą w dzień powszedni, ale w potrzebie i świętym zapałem walki potrafił stwierdzić swój czynny i szczery patrjotyzm".

I jeżeli zgodzimy się, że przez usta nieodżałowanej pamięci Ministra przemawia do nas Państwo, którego był On reprezentantem, to rzecz prosta, że dla tak pojętej szkoły i jej roli, Państwo to chce mieć również i kierownika szkoły, któryby kwestję wychowania obywatelsko-społecznego na jej terenie urabiał praktycznie. A warsztatem tej pracy to cały szereg organizacyj szkolnych, które z pod hospitacyj kierownika wymknąć się żadną miarą nie mogą i nie powinny.

I choć dotychczas niewiele i niewszędzie zwracało się uwagę na bieg życia w organizacjach szkolnych w sensie wpływu kierownika za pomocą hispitacyj na ten dział pracy szkolnej, — czas najwyższy, byśmy na kwestję wychowania obywatelsko-społecznego młodzieży przez organizacje zwrócili uwagę i to nie pośrednio, ale wprost. I wyobrażam sobie, że, jak po uprzedniem gruntownem przygotowaniu się do

jakiegoś określonego tematu idziemy do klasy, by sprawę na miejscu zlustrować, tak też rolę instruktora czy lustratora odegrać winniśmy obecnością i udziałem swoim na posiedzeniach zarządów samorządów, kas szkolnych, kooperatyw, kół Czerwonego Krzyża i t. d., a wpłynie to bezsprzecznie dodatnio na bieg prac tych organizacyj szkolnych.

Wreszcie wspomnieć należy o notatkach przygotowawczych nauczycieli do lekcyj, jako niezwykle ważnym momencie kształcącym, zaprawiającym jednocześnie i młodzież do pracy samodzielnej a systematycznej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że przez wzorowe uczenie młodzież sama przyswaja sobie istotne cechy racjonalnego uczenia się, na czem poziom ogólny pracy szkolnej zyskuje bardzo wiele. I zwłaszcza dziś, kiedy to tak zwane uczenie się pod kierunkiem zyskuje sobie coraz więcej zwolenników, sumienne przygotowanie się nauczyciela i dobre prowadzenie lekcji, obok racjonalnie zastosowanego tradycyjnego zadawania, jest w naszych warunkach niejako zasadniczym momentem tego uczenia się dziatwy pod kierunkiem nauczyciela.

Dalsze stadjum całości prac hospitacyjnych kierownika szkoły stanowi konferencja pohospitacyjna.

Odbyć ją należy z zasady zaraz po dokonanej hospitacji, a jeśli organizacja pracy szkolnej na to nie pozwala, — przynajmniej tego samego dnia. Chodzi bowiem o wierne odtworzenie sobie widzianej lekcji, o bezpośredniość i świeżość wrażeń, które po upływie dłuższego czasu nawet nie ze złej woli mogą się w pamięci zarówno hospitującego, jak i prowadzącego lekcję zatrzeć.

Może to być konferencja indywidualna lub grupowa. Indywidualna, o ile celem hospitacji było zapoznanie się z metodą jakiegoś przedmiotu, prowadzonego przez jednego nauczyciela lub poznanie klasy t. zw. niepodzielnej — grupowa, o ile hospitacja odbywała się w klasie podzielnej lub miała za cel poznanie poziomu jakiegoś przedmiotu w szkole, prowadzonego przez kilka osób z grona. Wreszcie, jeśli kierownik odbył hospitację w dwu równoległych oddziałach, również winien odbyć konferencję grupową.

Przed rozpoczęciem rozważań z nauczycielem musi kierownik ułożyć sobie szczegółowy plan przeprowadzenia takiej konferencji, iżby instruowana przezeń siła nauczycielska jasno mogła ująć wnioski, stanowiące zawsze wynik takiej konferencji pohospitacyjnej. Winien uzmysłowić sobie wszystkie momenty zasadnicze w lekcji i ocenić ich wartość, sprecyzować strony dodatnie i ujemne, a dla tych ostatnich znaleźć uzasadnienie naukowe. I tylko z gotowym planem konferencji może kierownik do niej przystępować z przeświadczeniem, że

wyniki każdorazowej z tego tytułu rozmowy kierownika z nauczycielem będą w przyszłości realizowane.

Co do sposobu prowadzenia takiej konferencji, pozwolę sobie odesłać Sz. Czytelników do „Zasad kierowania szkołą" Klebanowskiego, w których autor omówił tę sprawę bardzo szczegółowo i bardzo trafnie. Zwłaszcza moment zachowania się i stosunku kierownika do nauczyciela w czasie odbywanej konferencji zasługuje tam na uwagę i stanowi ze względów pedagogicznych punkt zasadniczy. Nie mówię już o konieczności podania instruowanemu odpowiedniej lektury, o czem pamiętać musi każdy szanujący się kierownik szkoły.

W wyniku konferencji pohospitacyjnej ustalone być muszą pewne konkretne uwagi, czy wnioski, stanowiące resumè omawianych zagadnień, które należy zapisać do księgi hospitacyjnej. W razie istotnej potrzeby, a więc niepoprawności np. nauczyciela wnioski te winny być przezeń podpisane, a więc wiążące.

Konferencja zespołowa nosi charakter sprawozdawczy, a celem jej jest podzielenie się uwagami kierownika z gronem i przedyskutowanie spraw, nastręczających pewne wątpliwości. Są to sprawy bardziej ogólne, ujęte w formę zagadnień dydaktycznych, nigdy zaś aluzje natury osobistej, dla których niema miejsca w szkole wogóle, a na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w szczególności.

Zamknięciem takiej konferencji będą również uchwały natury zasadniczej w dziedzinie nauczania czy wychowania, a częstokroć i środki zaradcze w postaci lekcji pokazowej, referatu, czy streszczenia jakiegoś dzieła.

W każdym razie wynik prac ciał zbiorowych na terenie szkoły w wielkiej mierze zależny jest od stosunku kierownika do grona, jego taktu i wywołanej atmosfery współdziałania, bez której nie może być mowy o jakimkolwiekbądź postępie w dziedzinie spraw szkolnych. Wszystkie zaś zamierzenia hospitacyjne kierownika winny być przedewszystkiem ujmowane pod kątem widzenia dobra dziecka i klasy.

OD REDAKCJI.

Podany przez autora ramowy plan pracy hospitacyjnej, opracowany przez Sekcję Kierowników Szkół Związku Nauczycielstwa Polskiego w Krakowie, nie jest zalecany przez władze szkolne na Wołyniu. Z tego powodu i rozważania autora, wypływające bezpośrednio z przyjętego przezeń ramowego planu w kwestjach, dotyczących przedmiotu i charakteru hospitacji, budzą zastrzeżenia. Ponieważ jednak poza tem autor daje wiele cennych myśli i słusznych wskazań, drukujemy artykuł na łamach Dziennika, podając równocześnie poniżej

tezy referatu, wygłoszonego na ten sam temat na konferencji Inspektorów Szkolnych w Równem w kwietniu r. b. przez p. M. Gawęckiego, Dyrektora Państwowego Semin. Nauczycielskiego w Ostrogu nad Horyniem. Tezy te zostały zalecone jako wytyczne orjentacyjne.

TEZY

do referatu: Hospitowanie w szkole powszechnej.

Ref. Gawęcki Mieczysław — Dyr. Państw. Semin. Naucz. w Ostrogu.

1. Zanim kierownik przystąpi do pracy hospitacyjnej, winien uprzednio przy czynnym udziale grona nauczycielskiego opracować plan pracy dydaktyczno-wychowawczej na cały rok szkolny.

2. Przy opracowywaniu planu należy jasno zdawać sobie sprawę z zadań szkoły powszechnej. Najgłówniejszym i ostatecznym celem szkoły powszechnej jest wychowanie pełnego człowieka, — nauczanie jest tylko środkiem, wiodącym do tego celu.

3. Baczną uwagę należy zwrócić na to, żeby rozkład materjału na poszczególne okresy szkolne był dokonany zgodnie z głównemi zasadami dydaktyki współczesnej.

4. Przy podziale prac pomiędzy poszczególnych członków grona nauczycielskiego należy brać pod uwagę przygotowanie nauczycieli i specjalne ich zamiłowania.

5. Dążyć należy, żeby każdy z nauczających jak najdłużej mógł prowadzić tę samą grupę dzieci. Tworzenie t. zw. specjalistów przedmiotowych lub klasowych jest niepożądane ze względów wychowawczych.

6. Kierownik winien pamiętać, że jest odpowiedzialny za stan wychowawczy i dydaktyczny całej szkoły. Do każdej hospitacji musi być gruntownie przygotowany: uprzednio musi sobie postawić konkretne zadanie i jasno je sformułować (nawet piśmiennie).

7. Dobrze jest rozpocząć hospitację (szczególnie u nas na Wołyniu) od zwrócenia uwagi na stan izby szkolnej pod względem higjenicznym, estetycznym i uobyczajenie młodzieży.

8. Przedmiotem hospitacji winna być przedewszystkiem klasa jako grupa społeczna. Bez dokładnego poznania zespołu dziecięcego, niema poważnej pracy wychowawczej i dydaktycznej.

9. Czy klasa stanowi zwartą grupę społeczną, t. j. czy ujawnia solidarność, odpowiedzialność jednostek za całość i odwrotnie, czy posiada ambicję klasową, czy daje się zaobserwować atmosfera zgodnej współpracy, zbiorowego wysiłku lub odwrotnie — czy też jest tylko luźną gromadą, przeszkadzającą sobie wzajemnie, uprawiającą niezdrowe współzawodnictwo,

skarżypyctwo, wymigiwanie się od odpowiedzialności za klasę, oglądanie się na innych i t. p.

10. Czy istnieje poza tem pewna atmosfera, tworząca z klasy t. zw. jednostkę psychologiczną, t. j. czy klasę tę ożywiają pewne uczucia wspólne: radości, smutku, współodczuwania, jednakowe etyczne reagowanie na pewne podniety (moralny kręgosłup).

11. O ile chodzi o stronę dydaktyczną, to za podstawę do oceny jakości pracy należy wziąć wyniki nauczania, później dopiero metody.

12. Postawa kierownika przy hospitacji powinna być taka, żeby dziatwa i hospitowany nauczyciel witali go z radością, a żegnali z żalem.

13. Spostrzeżenia hospitacyjne kierownika winny być zanotowane i uporządkowane. Jedne z nich będą tematem indywidualnej konferencji bezpośrednio po hospitacji z zainteresowanym nauczycielem, inne zaś, ogólniejszej natury, winny się znaleźć na porządku dziennym najbliższego posiedzenia R. P. szkoły.

14. W czasie konferencji hospitacyjnej kierownik winien umieć wytworzyć taką sytuację, żeby hospitowany zdawał sobie sprawę z celowości hospitacji i był przekonany o jej potrzebie. Nie należy mu narzucać swego stanowiska: trzeba go przekonać, że jest słuszne. Pożyteczniej będzie, jeśli nauczyciel posiadać będzie ambicje dopracowania się własnych metod, niżby miał skwapliwie przyjmować cudze, częstokroć bez głębszego zrozumienia.

15. Hospitować należy każdą klasę (w granicach przeznaczonego na to czasu) dopóty, dopóki kierownik nie pozna dokładnie oblicza klasy. Wdzięczną okazją do poznania klasy są rekreacje, przechadzki i dłuższe wycieczki.

16. Każda klasa powinna być hospitowana przynajmniej cztery razy w ciągu roku szkolnego. Więcej czasu należy poświęcić trudniejszej do poznania klasie i tam, gdzie nauczyciel potrzebuje rady i pomocy. Praca hospitacyjna w każdym okresie winna być rozłożona równomiernie.

17. Hospitacje w pierwszych trzech okresach szkolnych winny być pomyślane i dokonywane pod kątem widzenia instruktorskiej roli kierownika; w czwartym zaś okresie powinno chodzić kierownikowi o przeprowadzenie dokładnej kontroli z wykonania dydaktyczno - wychowawczego planu pracy i zbieranie materjału do układania planu pracy na następny rok szkolny.

18. Ostatnie posiedzenie R. P. przed zakończeniem roku szkolnego powinien kierownik wyzyskać dla wnikliwej charakterystyki stanu wychowania i nauczania w szkole, rze-

czowej, poważnej i spokojnej oceny wyników pracy zespołu nauczycielskiego.

19. O powodzeniu pracy wychowawczej i dydaktycznej (do czego zmierzają hospitacje) decydować będzie dobór grona nauczycielskiego, umiejętność kierownika zorganizowania i zharmonizowania pracy w zespole i jego dyskretne, pełne taktu, a jednocześnie stanowczości, czuwanie nad całokształtem pracy w szkole. Osobowość kierownika wyciska znamienne piętno na obliczu szkoły.

M. GAWĘCKI, Ostróg n/Hor. Z doświadczeń szkolnych.

Praca nad rozwojem uczuć estetycznych u młodzieży i podnoszenie kultury towarzyskiej. Reagowanie młodzieży na atmosferę szkolną (w wypracowaniach).

Dla rozwoju uczuć estetycznych i podniesienia kultury towarzyskiej wychowanków postanowiliśmy I) zwrócić uwagę na estetykę otoczenia, a więc: klas i uczelni, izb sypialnych i sali jadalnej, a przedewszystkiem świetlicy, gdzie skupia się życie towarzyskie wychowanków, II) urządzać wieczornice artystyczne i koncerty, III) organizować zabawy taneczne i herbatki koleżeńskie.

W tej dziedzinie zrealizowano następujące zamierzenia.

Wszystkie klasy zaopatrzono w nowe meble — stoliki i krzesła. Młodzież niektórych kursów ozdobiła klasy wedle swego smaku. Do świetlicy sprowadzono urządzenia w stylu ludowym, zakupiono pasiaki łowickie, które świeżością barw podnoszą słoneczność i pogodę panującego w niej nastroju. Jako ilustracja niech posłuży uwaga wychowanka, zapisana w księdze dyżurów: „W świetlicy jest osób około 35, wszyscy czytają gazety lub grają w szachy i warcaby. Na dworze pada deszcz i wyje wiatr, a w świetlicy jest cicho, ciepło i bardzo miło".

Wychowankowie, dumni ze swej świetlicy, do której ozdobienia w dużej mierze się przyczynili, dbają o znajdujące się w niej przedmioty. Kiedy do udekorowania sali na jakiś artystyczny wieczór wypożyczono pasiaki z świetlicy, jeden z najmłodszych wychowanków przybiegł oburzony do wychowawczyni ze skargą: „Tam nasze posiaki gwoździami do ścian przybijają i niszczą".

Prawie we wszystkie czwartki wychowankowie słuchali przez radjo koncertów z Filharmonji Warszawskiej; odbyło się 7 koncertów wewnętrznych, na których wychowankowie mieli sposobność słyszeć utwory Szopena, Bethowena, Czaj-

kowskiego i inn. Zorganizowano zabawy taneczne, jedna połączona z herbatką koleżeńską i częścią artystyczną. Oprócz tego pod kierownictwem nauczyciela śpiewu i muzyki młodzież opracowała i odegrała w Ostrogu operę ludową „Wiesław" K. Brodzińskiego.

Z tą operą młodzież wyjeżdżała na wycieczkę do Zdołbunowa, Krzemieńca, Dubna i Równego, zyskując uznanie i oklaski słuchaczy.

Przez stworzenie odpowiednich warunków, zostawianie wychowankom swobody wypowiadania się (referaty, wypracowania, artykuły w czasopiśmie szkolnem, dyskusje i t. d.), przez szczere, serdeczne i przychylne odnoszenie się do nich dążymy do stworzenia atmosfery radości, wzajemnego zaufania, a nadewszystko prawdy w myśl ślicznej tezy Norwida:

Prawdy powietrze
Póki jest czyste, wszystko się rozwija,
Weselsze kwiaty, liście w sobie letsze,
Jaśniejszy lilji dzban, smuklejsza szyja;
Wolniejszy człeka ruch i myśli człeka.
To zbrudź, to zamąć — liść, kwiat, człowiek — czeka.

Ogromnie bogaty materjał, ilustrujący nastrój i atmosferę w naszym Zakładzie, dają wypracowania z języka polskiego. Wypowiada się w nich dusza młodzieży, pragnąca ideału, celu wysokiego — rozpaczliwie o to wołająca, czasem przeczuwająca, albo już pewna znalezienia go i radująca się tą pewnością.

Oto kilka drobnych fragmentów:

Temat: „Co mnie najwięcej smuci" (kurs III-ci) „Chciałbym mieć skrzydła i popłynąć w cichem powietrzu ponad uśpione w dolinach wioski, ponad lasy. Wzlecieć w słońce... że tego zrobić nie mogę — smutno. Dni płyną szare, jedne do drugich podobne i zapadają w wieczność... A ja zostaję... Wszystko ma swój cel; słońce codziennie wschodzi i zachodzi, obok mnie przelewa się hucząc życie, a zostaję samotny...".

Drugie wypracowanie: (Temat ten sam) „Smutno mi też, gdy widzę, że człowiek zamiast dążyć do ideału, chwyta się drobnostek, szumnie nazywając je celem życia, i nie widzi, że obok niego tyle pięknych rzeczy zdziałać można. Lecz najsmutniej mi, gdy widzę, jak człowiek świadomie odrzuca od siebie cel wzniosły i piękny, wiedząc, że droga do niego pokryta jest cierniami. Smutno mi, że powoli zaczyna zatracać się to, co winno cechować człowieka, że niezdolny jest do wszelkiej pracy społecznej i myśl jego niezdolna jest unieść się nad poziom szarej rzeczywistości".

Temat: „Czarodziejka" (kurs III-ci) „Pragnąłbym zdobyć cel jasny, dobry, któryby mi przyświecał w mej pracy, cel życia. Pragnąłbym mieć ideały wzniosłe, oraz bym te ideały

wkońcu zrealizował". Czarodziejka uśmiechnęła się i wesoło odrzekła: „Alboż to mało jest ideałów wzniosłych, mało celów jasnych? Zechciej tylko pracować, a cel z pracy się wyłoni. Pracą też zdobędziesz wiedzę, a wiedza wskaże ci ideały".

Temat: „Czarodziejski wieczór". Próba inscenizacji. (kurs III-ci) „Powiedz, po co i dlaczego ten świat ludzki jest zamaskowany? Powiedz, dlaczego niema w nim zgody, niema równości, niema miłości ku bliźniemu. Powiedz, gdzie szukać źródła tego wszystkiego, jak zapobiec, zaradzić — jak wskazać prawdziwą drogę miłości? Powiedz, duchu wszechpotężny"!

Temat: „Przyjdź królestwo Twoje" (kurs V-ty). „Myśl płynie po nieskończonych przestrzeniach wszechświata i łączy się z Tym, co ją stworzył, co dał jej początek, by znalazła koniec".

„Przyjdź królestwo Twoje i niech na spłakanej ziemi zakwitnie raj, niech ci, — coś ich stworzył na obraz Twój, przypomną święte swe obowiązki: miłości, braterstwa, równości Niech zniknie wyzysk, fałsz, zdrada".

„Człowiek nazewnątrz zdaje się być smutny, lecz wewnątrz niego jest jasność słoneczna, jest radość, jest szczęście; dziecię ze swym Ojcem rozmawia głęboko — czyście. Oczy utkwione gdzieś wdal płoną, a usta bezdźwięczne snują nić modlitwy — przyjdź królestwo Twoje".

Drugie zadanie (temat ten sam).

„Chociaż wieki mijają, to przecież te słowa są wiecznie nowe, wiecznie żywe. W nich zamykają się marzenia ludzkie o bratniem życiu na ziemi. I oto człowiek chce spokoju wiecznego, chce być bliskim swego Pana i woła — przyjdź królestwo Twoje...".

Temat: „Norwid jako człowiek i artysta" (kurs V-ty) „Norwid widział, że społeczeństwu nietylko słów trzeba, lecz czynu — słowo w czyn zamienić, pragnąc, by cierpiący rozśmiali się znowu — oto droga i cel".

O zaufaniu do wychowawców mówią fakty, że bardzo częste są wypadki przyznawania się młodzieży do popełnianej winy, co świadczy o poczuciu odpowiedzialności za własne czyny i odwadze cywilnej. Wychowankowie oburzają się na kłamstwo; tu znów dla ilustracji podamy fragment z dyskusji w czasie lekcji języka polskiego na kursie II. Chodziło o scenę między Tadeuszem i Telimeną w księdze VIII-ej.

Większość chłopców oburzyła się na taki „podły" postępek Tadeusza; stwierdzili zgodnie, że postąpił jak tchórz i słusznie mu się należał epitet „kłamca, człowiek podły"; mógł przecież szczerze i otwarcie wyznać swoją omyłkę. Zaledwie kilku śmiałków broniło Tadeusza, ale wkońcu przekonani ustąpili.

PALIWODZIANKA HALINA.
Krzemieniec-Liceum.

Harcerstwo jako system wychowawczy.

System skautowy zrodził się czasu wojny i z potrzeb wojny. Komendant angielskiej twierdzy Mafeking, generał Baden Powell, znalazł się w czasie wojny angielsko-boerskiej w bardzo trudnem położeniu, mając małą załogę. Dla odciążenia regularnego wojska użył tedy do pomocniczej służby wojskowej, przedewszystkiem do wywiadów, młodych chłopców, poruczając im niejednokrotnie bardzo poważne i odpowiedzialne zadania. Wyniki tego eksperymentu utwierdziły Baden-Powella w poprzednio żywionem mniemaniu, iż młodzież wykazuje wielką siłę woli, jeśli ją obdarzono zaufaniem, oraz jeśli jej wysiłek jest celowy, wywołany istotną potrzebą, a skutek ukazuje się szybko. To doświadczenie, oraz najgłębsze przekonanie, iż wiedza sama absolutnie nie czyni jeszcze człowieka moralnym, dały Baden Powellowi impuls do stworzenia organizacji wychowawczej na terenie Anglji, której zasadą jest wychowanie charakteru przez wszechstronną aktywność. Uniezależnienie metod wychowawczych od wyrobienia intelektualnego wychowanka, oparcie ich jedynie o życie emocjonalne pozwoliło systemowi skautowemu rozszerzyć się na wszystkie warstwy społeczne, budząc wszędzie entuzjazm młodzieży, oraz tych z pośród wychowawców, których nie zadowalał dotychczasowy stan rzeczy. Baden Powell, nie będąc nigdy zawodowym pedagogiem, miał jednak dwie cechy, dzięki którym mógł stworzyć nowy system wychowania: był znawcą ludzi oraz znakomitym organizatorem.

System skautowy wzbudził i stale budzi zainteresowanie wśród uczonych. Psychologja i pedagogika analizują jego podstawy i metody. Literatura naukowa przedmiotu rośnie stale. Teoretycy zgodni są w tem, iż skauting zasługuje na miano systemu wychowawczego w całem tego słowa znaczeniu, albowiem: 1) opiera się na *naukowych przesłankach*, to jest na prawach rozwoju psychicznego i fizycznego, 2) stawia wyraźny *ideał wychowawczy*: jednostkę silną, konstrukcyjną, pełną czynnej miłości Boga i ludzi, 3) dąży do realizacji tego celu zapomocą wysoce *oryginalnej organizacji samowychowawczej*, złożonej z wychowawców i wychowanków oraz wielu *różnorodnych metod, złączonych w organiczną całość*.

Rozpatrzmy system skautowy z punktu widzenia współczesnej psychologji pedagogicznej.

Obserwując człowieka w okresie jego wzrostu, zauważymy

istnienie pewnych faz, zjawiających się z zadziwiającą prawidłowością bez względu na wpływ otoczenia, bądź to przypadkowy, bądź też celowy, objęty przez socjo-pedagogikę wspólną nazwą „oddziaływania wychowawczego“. Przyjęto w psychologji dziecka podział całego okresu rozwoju na trzy wielkie fazy: pierwsze dziecięctwo, od urodzenia do 7 (8) roku życia, drugie dziecięctwo do początku dojrzewania płciowego i okres młodości, trwający do pełnej dojrzałości (21 lat i więcej). Nas interesuje przedewszystkiem psychika młodzieży szkolnej, a więc drugie dziecięctwo i częściowo młodość. Życie psychiczne dziecka w tym okresie odznacza się bujnością i zmiennością, a zasadniczy ton nadają mu różne instynkty. Terminu „instynkt“ używam jako najbardziej potocznego, bez pretensyj, by daną tendencję poddawać naukowej klasyfikacji, co jest tem trudniejsze, iż psychologja zna szereg różniących się definicyj instynktu, dominującego w poszczególnych fazach tych okresów. I tak w okresie drugiego dziecięctwa silne instynkty naśladowania, gromadny instynkt postawienia się i instynkt walki, oraz pomniejsze, jak np. kollekcjonerstwo, żądza przygód; życie umysłowe cechuje chęć poznania i opanowania realnego świata przyrody i techniki. Na przełomie drugiego dziecięctwa i okresu młodości psychika związana jest z rozwojem seksualnym, który objawia się początkowo jako ucieczka od ludzi, włóczęgostwo i t. d. Nie omawiamy tu psychologji dziecka, zaznaczymy jedynie istnienie wielce charakterystycznych tendencyj psychicznych, z któremi wychowanie musi się liczyć. Szkoła, tak zwana tradycyjna, zapatrzona w Herbartowski dogmat wychowującego nauczania, w teorji ignorowała życie instynktowo-emocjonalne, w praktyce była bardzo często zmuszona do walki z niem, w czem się nie różniła od szkoły średniowiecznej. Otoczenie domowe ucznia, bardzo dalekie od rozumienia naturalnych praw rozwoju, tępiło niewygodne dla siebie objawy instynktów i czyniło dziecko odpowiedzialnem za ich istnienie. Klasycznym przykładem nieporozumienia psycho-pedagogicznego jest pedagogja t. z. cielęcych lat. Na porządku dziennym jest fakt, że miłe, dobrze ułożone dziecko „bez przyczyny“ staje się nieznośne i niezgrabne. Uwagi, napomnienia, kary nie pomagają. Dziecko zachowuje się źle. Przy stole rozlewa herbatę, na ulicy roztrąca przechodniów, potyka się na gładkiej drodze i t. d. Karcone, pomawiane o złą wolę, traci zaufanie do otoczenia, zamyka w sobie, gdyż nietylko nie widzi swej winy, lecz rzadko nawet zauważa, iż w jego zachowaniu zaszła jakaś zmiana; dlatego też widzi jedynie zmianę ustosunkowania się doń swych najbliższych. Tak powstaje w duszy dziecka konflikt, często bardzo niebezpieczny dla dalszego kształtowania się stosunku jednostki do zbiorowości. Gdyby otoczenie dziecka znało prawidłowość ewolucji psycho-fizycz-

nej, postępowałoby z dzieckiem inaczej. Pedagogja wyjaśnia nam fakt tej niezdarności fizycznej, która cechuje młodzież u wstępu do okresu dojrzewania seksualnego: oto organizm rośnie w sposób tak gwałtowny, iż system nerwowy „nie może nadążyć“ za temi zmianami, stąd brak koordynacji ruchów. Potrzebny jest jeszcze pewien okres akomodacji dróg nerwowych do nowych warunków. Otoczenie dziecka powinno ułatwić mu tę trudną sytuację drogą umniejszenia możliwości potknięć przez pomoc. Moralizowanie ani kary nie przyśpieszą rozwoju systemu nerwowego, przeciwnie depresja moralna raczej opóźnia powrót organizmu do zachwianej równowagi.

Dziś jest rzeczą powszechnie wiadomą, nie potrzeba mnożyć dowodów, iż wychowanie, sprzeciwiające się prawom rozwojowym, osiąga skutki przeciwne zamierzeniom, często stwarza jednostki bez wiary w siebie, unikające wysiłku, społecznie nieużyteczne, niejednokrotnie nawet daje w wyniku swych zabiegów jednostki antyspołeczne i występne.

Literatura naukowa zarówno psycho-pedagogiczna, jak i prawnicza, nie mówiąc już o publicystyce zagadnień życia społecznego, rozważa te problemy szeroko, a szkoła współczesna stosuje i wyprobowuje szereg zabiegów wychowawczych, zmierzających do wyzyskania wrodzonych dyspozycyj i instynktów dla celów wychowawczych. Całkowite jednak rozwiązanie kwestji znalazł nie naukowiec, ani zawodowy pedagog. System stworzony przez angielskiego generała Roberta Baden Powella, jest jednym z wielkich darów, któremi na przestrzeni wieków od czasu do czasu pedagogję obdarzają natchnieni „miłośnicy dusz ludzkich“.

System skautowy bierze życie instynktowo — uczuciowe za punkt wyjścia swych zabiegów wychowawczych, zużytkowując jego dynamikę, jako naturalny motor, podsycający procesy samowychowawcze i wychowawcze.

Wielką wartość systemu skautowego upatrujemy w tem, że nie traktuje on sił instynktownych sumarycznie, skierowując ich energję do wyższych celów, lecz traktuje każdy instynkt jako odrębną siłę popędową, dając mu pole do wyżycia się możliwie bardzo bliskiego naturalnemu sposobowi zaspokojenia. Dla ilustracji zobaczymy rzecz na przykładzie. Oto w pewnym wieku budzi się w chłopcu tęsknota do robinsonad. Powstaje gorące pragnienie życia wśród przyrody, pełnej niebezpieczeństw, gdzie trzeba samemu sobie urządzić kryjówkę, zdobyć żywność i t. d. Wychowanie tradycyjne wkładało chłopcu w tym wieku do ręki lekturę powieści bohaterskich, wojennych i podróżniczych, która rozpalała wyobraźnię, potęgowała życie uczuciowe, połowicznie jeno zaspokajała potrzebę, dając surogat rzeczywistości. Wskutek tego z chłopca wyrastał człowiek, który nie nauczył się we właściwym czasie

radzić sobie w istotnej trudności, np. w czasie powodzi. Żądza bohaterstwa i przygód, niezanalizowana w porę, minęła, a pozostała z niej jedynie dyspozycja do wzruszeń. System skautowy natomiast umożliwia chłopcu życie w obozie, zbliżone do warunków Robinsona. Własnoręcznie zbudowany szałas i urządzenia obozowe w lesie, zdala od ludzi, samodzielne przyrządzanie posiłków, walka z niebezpieczeństwem — mniejszem lub większem (chociażby w postaci krowy lub innego równie poczciwego czworonoga) — oto przykład pożytecznego wyżywania się instynktu. Dzięki takiej realizacji faktycznej, a nie fikcyjnej, wzmacniają się pewne ważne dyspozycje psychiczne, jak: odwaga, zaradczość i t. d., wytwarzają się zaczątki umiejętności technicznych jak np. obróbki drzewa, której znaczenie wychowawcze już powszechnie zostało uznane. Pozatem daje życie obozowe cały szereg innych korzyści wychowawczych, uczy współpracy, współżycia z towarzyszami, daje poznanie przyrody, znakomicie wpływa na zdrowie. Ale nie chodzi mi w tem miejscu o wykazanie walorów życia obozowego jako takiego, pragnę jedynie wykazać, iż obozowanie, zaspokajając potrzebę pewnego instynktu, zwalcza równocześnie tendencje szkodliwe, tkwiące na dnie tegoż instynktu.

W dążeniu do robinsonady widzimy również chęć odznaczenia się, która łatwo przeradza się w chełpliwość. Życie obozowe zmusza do pracy, do wysiłku i to do wysiłku solidnego, uczy prosić o pomoc i pomoc tę okazywać innym. Takie naprzykład stawianie namiotu jest doskonałą szkołą dobrze zorganizowanego życia społecznego; warunkiem powodzenia staje się podział pracy, poddanie się jednemu kierownictwu, dostosowanie swojej pracy do pracy innych, słowem harmonijna współpraca zespołu.

Prócz obozów stałych istnieje forma obozów wędrownych dla młodzieży starszej. Forma ta odpowiada instynktowi włóczęgowskiemu, pojawiającemu się zazwyczaj później, niż tendencja do robinsonad. Przepisy harcerskie uzależniają udział w obozie wędrownym od poprzedniego uczestnictwa w obozie stałym. Odpowiada to z jednej strony linji rozwojowej psychiki, z drugiej daje rękojmię uniknięcia niebezpieczeństw obozu wędrownego. Chłopiec, mający zaprawę obozowo-techniczną i obozowo-społeczną, nawet w czasie samotnej wędrówki (z reguły obozy wędrowne odbywa się w nielicznych zespołach) nietylko nie straci nabytych przyzwyczajeń, ale raczej je wyzyska. I tak, umiejętności techniczne pozwolą mu zabezpieczyć swe zdrowie, dobry stosunek do ludzi umożliwi mu wogóle wędrówkę. Umyślnie wspominam o dwu skrajnych typach obozów (istnieje szereg form przejściowych), chcąc wykazać, iż oryginalność systemu skautowego, to, co właśnie stanowi o tem, iż jest istotnie systemem, polega na tem, że pewien środek wy-

chowawczy nie jest luźnym zabiegiem, lecz stanowi ogniwo organicznej, dobrze zbudowanej, celowej całości. Lecz pojęcie systemu wychowawczego zawsze podsuwa nam podejrzenie sztywności problemu. W czasie panującego hasła indywidualizacji w wychowaniu byłby to zarzut bardzo wielki. Otóż muszę stwierdzić, że w żadnej dziedzinie życia harcerskiego, na żadnym jego stopniu, niema szablonu. Jeśli idzie o obozowisko: prócz wyróżnionych form obozów (wędrownych, półwędrownych i stałych), mamy jeszcze: 1) różnice, tyczące się organizacji obozu, bardziej centralnej lub bardziej decentralnej (od systemu karności prawie wojskowego aż do federacyj autonomicznych zastępów) i 2) różnice programu (znamy obozy o programie pionierskim, krajoznawczym, sportowym, wojskowym, estetyczno-zdobniczym, przyrodoznawczym, sanitarno-humanitarnym i t. d.). Rozmaitość form organizacyj i programów obozów dają możność stosowania ich do różnych poziomów wieku, inteligencji, zdrowia, wyrobienia społecznego młodzieży, do różnych kierunków zainteresowań, nie mówiąc już o stosowalności tego środka do obu płci. Nawet w obrębie tego samego obozu można stosować dalej idącą indywidualizację, dopuszczając odrębność form i programów w poszczególnych zastępach.

Nie mogąc z powodu braku miejsca analizować wszystkich metod pracy — pragnęłam na tym przykładzie wykazać, iż głównemi zaletami tych metod są: skuteczność, giętkość, a tem samem i uniwersalność. Muszę jednak zaraz zaznaczyć, iż to, co stanowi o wielkiej wartości metod skautowych, równocześnie stawia pod adresem tych, którzy ich pragną użyć skutecznie, wielkie żądania. Wychowawca harcerski nietylko musi być doskonałym znawcą młodzieży, nietylko musi dobrze znać podstawy systemu harcerskiego i ogromny materjał metod pracy, lecz przedewszystkiem musi umieć wybrać wśród nich najodpowiedniejszą dla danej sytuacji. Jest to zadanie istotnie bardzo trudne, ale już wychodzące poza ramy niniejszego artykułu.

Opiekunki drużyn harcerskich.

Zawsze chyba było troską starszych wychować jaknajlepiej, w swojem mniemaniu, młode pokolenie na rozumnych, twórczych, dzielnych i pożytecznych obywateli. Jednak, mimo tego szlachetnego wysiłku, społeczeństwo starsze zostało zaskoczone żywiołowym przejawem organizowania się młodzieży w pracy, jak gdyby w oderwaniu się od starszych, — przy jednoczesnym całkowitym szacunku a nawet kulcie dla swych wychowawców.

Praca młodych skupiła się w „harcerstwie“. Harcerstwo objęło młodzież potężnie i rozlegle; — przecież niemal na całym świecie niema państwa, w którem harcerstwo nie znaczyłoby swego zwycięskiego młodzieńczego pochodu.

W pierwszej chwili ruch harcerski, ruch młodych, był potraktowany w naszem społeczeństwie obojętnie, z czasem nastąpiło zdziwienie, wreszcie zrozumienie.

Jasnem się stało, że pełni życia młodych nie da się osiągnąć bez rozumnego dania im samodzielnej inicjatywy i poczucia odpowiedzialności za swe poczynania. Czynniki te były dotychczas jakgdyby przywilejem tylko starszych. Zmieniło się pod tym względem przeświadczenie i słuszne stanowisko zyskało prawo obywatelstwa w społeczeństwie, czego wyrazem jest oparcie wychowania w dużej mierze na tych dwóch podstawowych czynnikach, jakiemi są — rozumna samodzielność i odpowiedzialność.

Zapewne harcerz daleki jest jeszcze od doskonałości; to mocny człowiek przyszłości, to praca obecnego i przyszłych pokoleń. Starsze społeczeństwo już to rozumie, współpracując bądź to z małymi „zuchami“, bądź to z harcerkami w drużynach szkolnych, czy też pozaszkolnych.

U nas Ministerstwo Oświaty doceniło wielkie znaczenie wychowawcze harcerstwa i w instrukcji z roku 1920 poleciło Radom Pedagogicznym delegować ze swego grona opiekunów drużyn, podkreślając, że stanowisko to winno mieć charakter wychowawstwa i że należy je, o ile to okaże się możliwem, traktować narówni z wychowawstwem klasowem i odpowiednio wynagradzać. Przyjęto zasadę, że każda drużyna szkolna musi mieć swą opiekunkę.

Gdy przenikniemy do głębi prace harcerskie, przekonamy się, że człowiek, który będzie je w pełni realizował — stanie się wzorem obywatela; a metody, któremi je harcerstwo zaszczepia w dusze młodzieży, są tak różne od tego, co stwarza szablon i rutyna, że młodzież poddaje się chętnie i wykuwa w zastępach i drużynach swoje charaktery.

Ogromny tu obowiązek i odpowiedzialność ciąży na drużynowej, która winna być świadomą swych zadań i metod harcerskich kierowniczką pracy. Ona to jest wychowawczynią młodego pokolenia, budzi w niem możliwości twórcze, przygotowuje je do przyszłej odpowiedzialnej pracy zawodowej, wyrabia dokładność, uczciwość, podnosi na coraz wyższy poziom etyczny. Przez gry, gawędy, obozy, wiedzie swoją gromadę, stara się przeniknąć do głębi każdą z dziewcząt, może i powinna mieć olbrzymi wpływ na całą linję rozwoju ich życia w przyszłości. To co najcenniejsze jest w duszy każdej kobiety, nieprzebrane skarby uczuć macierzyńskich i siostrzanych mają

w tej pracy możność wybuchnąć symbolicznem ogniskiem, które świeci i grzeje i rozjaśnia mroki dróg przyszłości.

Oczywista, że tym zadaniom może w pełni podołać tylko ktoś bardzo doświadczony. Niestety tych doświadczonych drużynowych jest, zwłaszcza w mniejszych środowiskach, niewiele. Ogromne więc znaczenie ma współpraca z opiekunką drużyny; jest nią przeważnie nauczycielka, której sprawy pedagogiczne nie są obce. Wedle ministerjalnej instrukcji powinna ona wejść z młodzieżą harcerską w stosunki bliskie i serdeczne, mieć pełne zaufanie dziewcząt, bywać na zbiórkach i wycieczkach — nie jako ktoś przełożony, ale jako starsza towarzyszka, przyjaciółka. Z samej istoty rzeczy wypływa, że zwłaszcza z drużynową muszą ją łączyć serdeczne stosunki, musi być jej doradczynią i pomocnicą, wychowywać ją samą, a przez nią drużynę.

Opiekunka może niezmiernie wiele zrobić dla drużyny, gdy zajmie się urządzaniem pogadanek, odczytów, ułatwi zdobycie szeregu sprawności, gdy pokieruje gromadzeniem zbiorów, pomoże w zorganizowaniu pracy zarobkowej drużyny, zapozna ją z rzemiosłami i t. d.

Współpraca opiekunki w ułożeniu programu prac drużyny, który to program ma być przez opiekunkę zatwierdzony, ma wielki wpływ na rozumny rozwój tych prac, jak również ma często decydujące znaczenie na ustosunkowanie się dyrekcji szkoły do poczynań harcerek.

Do skutecznego współdziałania opiekunki z harcerkami nie wystarcza dokładne zaznajomienie się z ruchem harcerskim i z metodami pracy harcerskiej; koniecznem jest — szczere umiłowanie pracy harcerskiej, zasób dobrych chęci, zapał do jej prowadzenia, wola wytrwania.

Wśród starszego społeczeństwa ruch harcerski z zupełnie zrozumiałych powodów winien znajdować zrozumienie może przedewszystkiem wśród nauczycielstwa; przecież dla rozmiłowanych pedagogów jest to wspaniały teren realizacji wychowawczych dążeń.

Rzeczywistość zdaje się potwierdzać słuszność tego mniemania; obserwujemy stale wzmagający się rozrost drużyn w szkołach średnich, zawodowych, powszechnych, a żywiołowy — w swych założeniach mocny, słuszny i twórczy — pęd ruchu harcerskiego zdobywa coraz bardziej liczne zastępy starszych przyjaciół.

Pren. rocz. zł 6, półrocz. zł 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P. K. O. Nr. 30.365

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORJUM

Komunikat Administracji Dziennika Urzędowego

Celem uniknięcia wstrzymania lub opóźnienia wysyłki dziennika urzędowego, jak również uniknięcia niepotrzebnej korespondencji, uprasza się o przestrzeganie następujących zasad:

1. Prenumerata winna być zgłaszana i opłacana najpóźniej na jeden miesiąc przed rozpoczęciem każdego półrocza, t. j. do dnia 15 czerwca i 1 grudnia każdego roku.

2. Reklamacje z powodu nieotrzymania poszczególnych numerów dziennika urzędowego należy wnosić do właściwych Urzędów Pocztowych, a nie do Administracji Dziennika Urzędowego.

3. Prenumerata, która wynosi rocznie 6 zł., a półrocznie 3 zł., winna być wpłacana na konto czekowe w P. K. O. Nr. 30365, lub w Administracji Dziennika Urzędowego (Kuratorjum O. S. Ł. w Równem). Na odwrotnej stronie blankietu nadawczego należy bezwzględnie podać tytuł wpłaty. Notatka taka nie podlega opłacie pocztowej.

4. Komplety Dziennika Urzędowego z lat ubiegłych, lub poszczególne egzemplarze można nabyć po uprzedniem uiszczeniu należności w kwocie 6 zł. za komplet rocznika, a 60 gr. za poszczególny egzemplarz. Nr. Nr. 1, 2, 3 i 4 z 1929 r., oraz Nr. 1 z 1932 r. są już całkowicie wyczerpane.

DRUK. J. ŻYDACZEWSKIEGO WE LWOWIE, UL. LEONA SAPIEHY 77 — NR. TELEF. 4-96